

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

**INFORMACIJA O MIKROKREDITNOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SA STANJEM NA DAN 30.09.2016. GODINE**

Sarajevo, novembar/studeni 2016. godine

Agencija za bankarstvo Federacije BiH (Agencija) kao regulatorna institucija koja obavlja nadzor mikrokreditnih organizacija, sačinila je Informaciju o mikrokreditnom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine sa stanjem na dan 30.09.2016. godine na osnovu analize mjesečnih i kvartalnih izvještaja o poslovanju, informacija i podataka koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji (*off-site* nadzor) i podataka kojima raspolaže konstatovanim u kontrolama na licu mjesta (*on-site* nadzor). Informacija je sačinjena na osnovu podataka iz izvještaja koje su MKO dostavile Agenciji na dan 30.09.2016. godine.

SADRŽAJ

I	UVOD	3
II	POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH	5
	1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA.....	5
	1.1. Broj mikrokreditnih organizacija.....	5
	1.2. Organizacioni dijelovi.....	5
	1.3. Kadrovi	5
	2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO	6
	2.1. Bilans stanja	6
	2.2. Kapital.....	10
	2.3. Kreditni portfolio.....	11
	2.4. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite.....	18
	2.5. Bilans uspjeha.....	19
	3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM LICIMA	23
III	ZAKLJUČCI I PREPORUKE	24
IV	PRILOZI	26

I UVOD

Zakonom o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH“, broj: 59/06) (ZoMKO) uređuje se osnivanje, registriranje, djelatnost, oblik organizovanja, poslovanje, način upravljanja, prestanak rada i nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija (MKO), odnosno mikrokreditnih fondacija (MKF) i mikrokreditnih društava (MKD) u Federaciji BiH. Regulatorne i nadzorne nadležnosti Agencije nad ovim Sektorom propisane su Zakonom o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12) i internim aktima Agencije, a svi navedeni poslovi obavljaju se u okviru Sektora za nadzor poslovanja mikrokreditnih organizacija. Funkciju nadzora MKO, Agencija obavlja neposrednim nadzorom (*on-site*) i posrednim nadzorom, odnosno, analizom izvještaja koje MKO dostavljaju Agenciji (*off-site*), shodno ZoMKO i podzakonskim aktima Agencije koji su navedeni u Prilogu 1. ove Informacije. Izvještajnu osnovu čine kvartalni izvještaji o bilansu stanja, kapitalu, kreditima, rezervama za kreditne gubitke, rezultatima poslovanja, zaposlenim, troškovima plata i ostalim primanjima zaposlenih u MKO, otpisima, likvidnosti i drugi izvještaji o pojedinim segmentima poslovanja, te mjesečni izvještaj o kamatnim stopama.

U obavljenim kontrolama mikrokreditnih organizacija utvrđeno je da većina posluje sukladno zakonskim i podzakonskim propisima, te ciljevima radi kojih su osnovane. MKO u Federaciji BiH su značajno unaprijedile poslovne prakse i procese, kao i interne kontrole. Kod većine MKO su uloženi veliki naponi u poboljšanje procesa naplate kredita koji se nalaze u vanbilansnoj evidenciji što utječe na finansijsku disciplinu klijenata, te poboljšanje rezultata poslovanja MKO.

U Federaciji BiH sa 30.09.2016. godine, dozvolu za rad Agencije ima 12 MKO, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), koje poslovanje obavljaju putem 269 organizacionih dijelova. U mikrokreditnom sektoru sa 30.09.2016. godine bilo je zaposleno 1.235 radnika, što je za 35 radnika, ili 3% više u odnosu na 31.12.2015. godine.

Bilansna suma MKO sa 30.09.2016. godine iznosi 440,8 miliona KM, od čega se na MKF odnosi 411 miliona KM ili 93,2%, a na MKD 29,8 miliona KM ili 6,8%. Bilansna suma na kraju trećeg kvartala 2016. godine bila je veća za 17,5 miliona KM ili 4% u odnosu na stanje sa 31.12.2015. godine.

Ukupni bruto krediti MKO, kao najznačajnija stavka aktive, sa 30.09.2016. godine, iznosili su 376,2 miliona KM i čine 85% ukupne aktive MKO, te su veći za 6% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su neto krediti iznosili 372,4 miliona KM i veći su za 6% u odnosu na stanje sa 31.12.2015. godine. Mikrokreditiranje je najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (34%), uslužnih djelatnosti (20%) i stambenih potreba (20%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim licima.

Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sektoru su iznosile 25,57%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2015. godine povećane za 0,87 procentnih poena. U cilju smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite, a u kontekstu zaštite potrošača-klijenta mikrokreditnih organizacija, te ispunjenja misije mikrokreditiranja, Agencija u kontrolama posebno cijeni i kontrolira sve vrste troškova poslovanja MKO koji imaju značajnog utjecaja na formiranje kamatnih stopa, te ocjenjuje njihovu neophodnost, shodno čemu izdaje adekvatne naloge. Fokus kontrola Agencije, i u narednom periodu, uz stalni nadzor kvaliteta aktive će biti i na kontroli troškova MKO, njihovoj opravdanosti i

svrsishodnosti, s ciljem smanjenja kamatnih stopa na mikrokredite koje plasiraju MKO iz Federacije BiH.

U poređenju s krajem prethodne godine, sa 30.09.2016. godine, mikrokreditni portfolio bilježi rast od 6% (20,8 miliona KM), ali iskazuje blago pogoršanje određenih pokazatelja kvaliteta aktivnog kreditnog portfolija. Neznatno pogoršanje pokazatelja kvalitete aktivnog portfolija iskazano je povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke sa 0,95%, koliko je iznosila na 31.12.2015. godine, na 1,00%. Portfolio u riziku preko 30 dana iznosi 1,06% te se zadržao na istom nivou u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfolija nalazi se u okviru propisanog standarda (ispod 5%). Portfolio u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi blago povećanje, te je sa 2,27% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 2,53%. Na nivou sektora, procenat otpisa sa 30.09.2016. godine iznosio je 1,04% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, smanjen za 0,12 procentnih poena, te se nalazi u okviru propisanog standarda.

Osnovni izvor sredstava MKO su obaveze po uzetim kreditima koje su na dan 30.09.2016. godine iznosile 213 miliona KM ili 48% ukupne pasive i veće su za 2% u odnosu na stanje sa 31.12.2015. godine. Ukupni kapital MKO na dan 30.09.2016. godine iznosio je 206 miliona KM ili 47% ukupne pasive MKO koji je veći za 12,7 miliona KM ili 7% u odnosu na kraj prethodne godine, od čega je kapital MKF iznosio 202,5 miliona KM ili 98,3%, a kapital jednog MKD 3,5 miliona KM ili 1,7%. Najznačajnije stavke kapitala MKF su višak prihoda nad rashodima u iznosu od 140,4 miliona KM koji čini 69% ukupnog kapitala MKF, zatim donirani kapital koji je iznosio 56,3 miliona KM ili 28% ukupnog kapitala MKF. Osnovni kapital i ostale rezerve MKF iznosile su 5,9 miliona KM, odnosno 3% ukupnog kapitala MKF. Osnovni kapital jednog MKD iznosi 600 hiljada KM, a neraspoređena i dobit tekuće godine 994 hiljade KM.

U periodu 01.01. - 30.09.2016. godine, od ukupno 11 MKF, 8 MKF je ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 12.118 hiljada KM, dok su 3 MKF ostvarile manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 49 hiljada KM. U periodu 01.01. - 30.09.2016. godine, jedno MKD ostvarilo je neto dobit u iznosu od 663 hiljade KM (01.01. - 30.09.2015.: 186 hiljada KM neto dobiti).

Na nivou mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 12.732 hiljade KM, što je za 249 hiljada KM više u odnosu na isti period prethodne godine.

Što se tiče operativne održivosti, od 12 MKO, 6 MKF i 1 MKD mogu iz ostvarenih redovnih prihoda pokriti rashode.

II POSLOVNE PERFORMANSE MKO U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA

1.1. Broj mikrokreditnih organizacija

U Federaciji BiH sa 30.09.2016. godine, dozvolu za rad Agencije ima 12 MKO, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i 1 MKD (profitna organizacija), te 36 organizacionih dijelova MKD čije je sjedište u Republici Srpskoj.

Sve MKF koje su dobile dozvolu za rad Agencije, izvršile su preregistraciju u skladu sa ZoMKO, odnosno nastale su promjenom oblika MKO osnovanih shodno Zakonu o mikrokreditnim organizacijama („Službene novine Federacije BiH, broj: 24/00). Stoga, sve MKF zakonski su pravni slijednik imovine, prava i obaveza MKO osnovanih u skladu sa ZoMKO iz 2000. godine. U Prilogu 2. nalaze se osnovni podaci o MKF i MKD koje sa 30.09.2016. godine imaju dozvolu za rad Agencije za obavljanje poslova davanja mikrokredita.

1.2. Organizacioni dijelovi

Na dan 30.09.2016. godine, u Registru mikrokreditnih organizacija i njihovih organizacionih dijelova, kojeg u skladu sa članom 13. ZoMKO, vodi Agencija, bilo je evidentirano ukupno 269 organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH, od čega u Federaciji BiH 176, Republici Srpskoj 89 i Distriktu Brčko 4. Ukupan broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH veći je za 4 organizaciona dijela ili 2% u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupno 145 organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH ima ovlaštenja za dodjelu mikrokredita, stoga su upisani u nadležni registar.

Organizacione dijelove izvan Federacije BiH ima 8 MKO, a 3 MKO posluju isključivo preko svog sjedišta, odnosno nemaju otvorenih organizacionih dijelova ni u Federaciji BiH, ni u Republici Srpskoj. Agencija je dala dozvole za rad organizacionih dijelova jednog MKD koje ima sjedište u Republici Srpskoj, a koje u Federaciji BiH posluje putem 36 filijala i terenskih ureda.

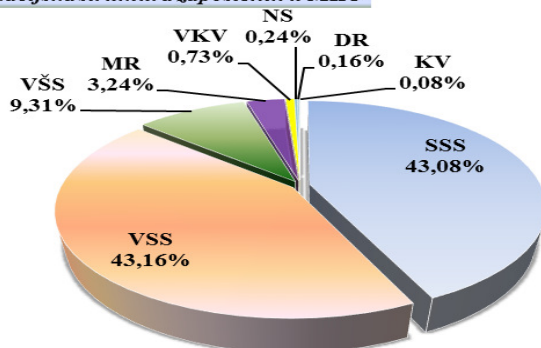
1.3. Kadrovi

Sa 30.09.2016. godine, mikrokreditni sektor Federacije BiH zapošljava ukupno 1.235 radnika, što je za 35 radnika, ili 3% više u odnosu na stanje sa 31.12.2015. godine. MKF zapošljavaju 1.197 radnika ili 96,9%, a MKD 38 radnika ili 3,1%.

Rb.	Kvalifikacija	31.12.2015.		Ukupno	Učešće (%)	30.09.2016.		Ukupno	Učešće (%)	Indeks
		MKF	MKD			MKF	MKD			
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	NS	3	0	3	0,25	3	0	3	0,24	100
2.	KV	1	0	1	0,08	1	0	1	0,08	100
3.	VKV	13	0	13	1,08	9	0	9	0,73	69
4.	SSS	509	10	519	43,25	515	17	532	43,08	103
5.	VSS	110	1	111	9,25	113	2	115	9,31	104
6.	VSS	511	9	520	43,33	516	17	533	43,16	103
7.	MR	30	1	31	2,58	38	2	40	3,24	129
8.	DR	2	0	2	0,17	2	0	2	0,16	100
UKUPNO		1.179	21	1.200	100,00	1.197	38	1.235	100,00	103

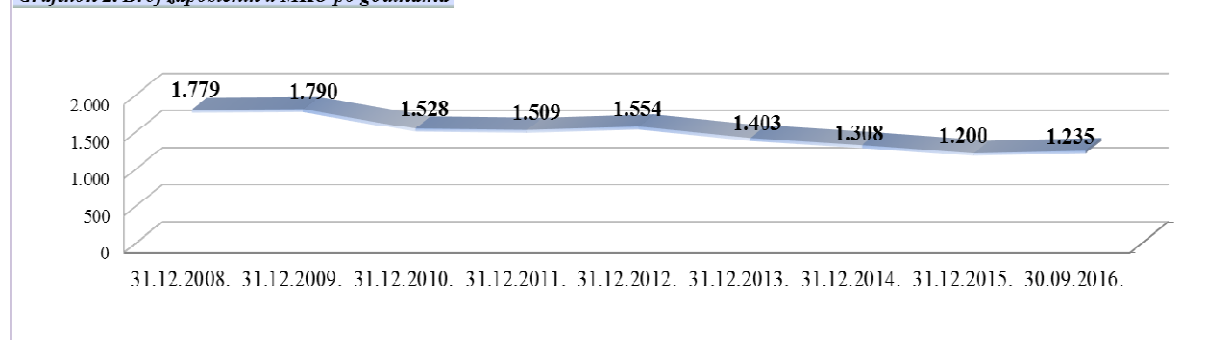
U strukturi zaposlenih najveće je učešće VSS od 43,16%, SSS od 43,08% i VŠS od 9,31%. Procent učešća zaposlenih sa visokom i srednjom stručnom spremom u porastu je za 3%, sa višom stručnom spremom za 4%, dok je procent učešća zaposlenih magistara u porastu za 29%.

Grafikon 1. Kvalifikacijska struktura zaposlenih u MKO

Posmatrajući broj zaposlenih kroz godine rada MKO, najveći broj zaposlenih zabilježen je na kraju 2009. godine kada su MKO zapošljavale 1.790 radnika. MKO su sa 30.09.2016. godine zapošljavale 1.235 radnika, što predstavlja smanjenje od 31% u odnosu na kraj 2009. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveće smanjenje broja zaposlenih, za čak 65%, odnosno 33%.

Grafikon 2. Broj zaposlenih u MKO po godinama

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA MKO

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma MKO sa 30.09.2016. godine iznosi 440,8 miliona KM i za 17,5 miliona KM ili 4% je veća u odnosu na stanje sa 31.12.2015. godine. Rast bilansne sume u odnosu na kraj prethodne godine, bilježi 8 MKF i jedno MKD, pad su zabilježile 2 MKF, dok je 1 MKF zadržala približno isti nivo bilansne sume u odnosu na posmatrani period.

Pad bilansne sume do 10% u odnosu na 31.12.2015. godine zabilježila je 1 MKF, dok je jedna MKF, u prvih devet mjeseci 2016. godine, aktivu smanjila za 6 miliona KM, te je zabilježila pad od čak 23% u odnosu na kraj prethodne godine.

Najveće učešće u ukupnom bilansu MKO ima 5 MKF i 1 MKD sa aktivom u iznosu od 394 miliona KM ili 89%.

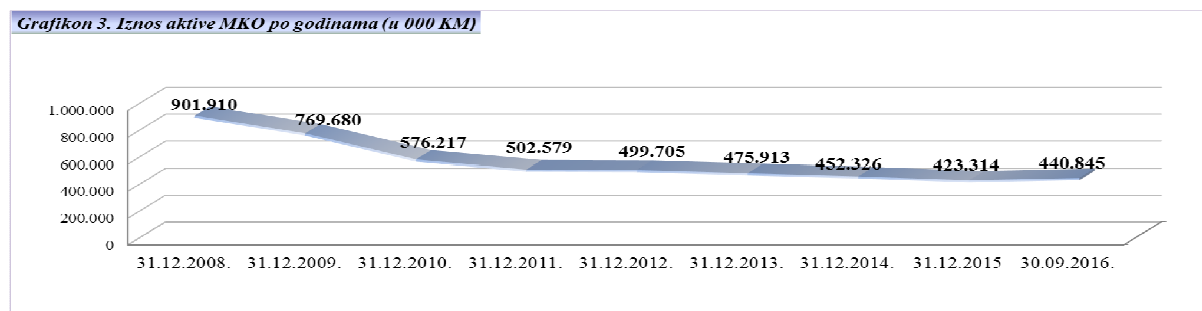
- 000 KM -

Tabela 2. Bilans stanja MKO

OPIS	31.12.2015. godine			30.09.2016. godine					Ind.
	Stanje za MKF	Stanje za MKD	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	4	6=(2+4)	7	8	9	10	11=(7+9)	12
AKTIVA									
1. Novčana sredstva	29.442	3.452	32.894	24.426	6	5.473	18	29.899	91
2. Plasmani bankama	733	0	733	653	0	0	0	653	89
3. Krediti	338.599	16.772	355.371	352.143		24.039		376.182	106
4. Rezer. za kred. gubitke	3.359	29	3.388	3.523		227		3.750	111
5. Neto krediti	335.240	16.743	351.983	348.620	85	23.812	80	372.432	106
6. Posl. pr. i ost. fik. Aktiva	28.025	7	28.032	28.336	7	72	0	28.408	101
7. Dugoročne investicije	3.061	0	3.061	3.061	1	0	0	3.061	100
8. Ostala aktiva	6.593	205	6.798	6.175	1	431	2	6.606	97
9. Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	186	1	187	201		13		214	114
UKUPNO AKTIVA	402.908	20.406	423.314	411.070	100	29.775	100	440.845	104
PASIVA									
10. Obav. po uzetim kred.	191.618	16.737	208.355	187.733	46	25.289	85	213.022	102
11. Ostale obaveze	20.835	830	21.665	20.801	5	984	3	21.785	101
12. Kapital	190.455	2.839	193.294	202.536	49	3.502	12	206.038	107
UKUPNO PASIVA	402.908	20.406	423.314	411.070	100	29.775	100	440.845	104
Vanbilansna evidencija	122.138	57	122.195	117.061		108		117.169	96

Posmatrajući bilansnu sumu MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos iste zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosila 901,9 miliona KM. Bilansna suma MKO na dan 30.09.2016. godine iznosila je 440,8 miliona KM, i manja je za čak 51% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bilansne sume, kod kojih je ista pala za čak 86%, odnosno 64%.

Grafikon 3. Iznos aktive MKO po godinama (u 000 KM)

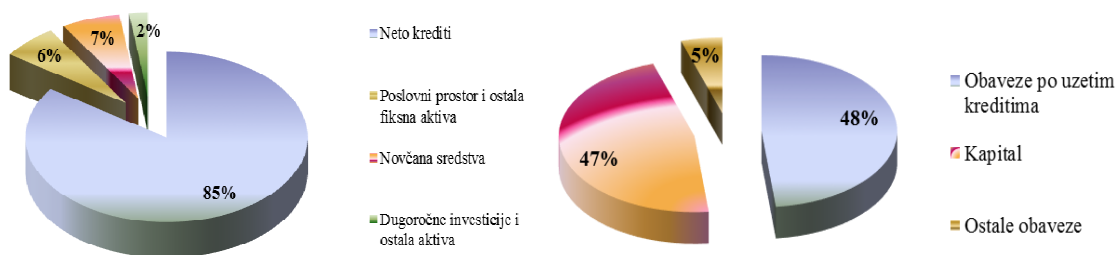
U strukturi aktive MKO, novčana sredstva iznose 29,9 miliona KM ili 7% sa stopom pada od 9% u odnosu na 31.12.2015. godine i većinom se odnose na novčana sredstva MKF. Plasmani bankama iznose 0,7 miliona KM i manji su za 11% u odnosu na kraj prethodne godine.

Neto krediti, odnosno bruto krediti umanjani za rezervisanja za kreditne gubitke iznose 372,4 miliona KM ili 85% ukupne aktive i veći su za 20,4 miliona KM ili 6% u odnosu na

31.12.2015. godine. Rast neto kredita u odnosu na kraj prethodne godine, zabilježilo je 6 MKF i 1 MKD, pad su zabilježile 3 MKF, dok su 2 MKF zadržale približno isti nivo neto kredita u posmatranom periodu. U odnosu na 31.12.2015. godine, pad neto kredita do 10% zabilježile su 2 MKF, dok je jedna MKF zabilježila pad neto kredita od 18% u posmatranom periodu.

Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva iznose 28,4 miliona KM ili 6% ukupne aktive i za 0,4 miliona KM ili 1%, ova bilansna pozicija veća je u odnosu na kraj prethodne godine. Procent fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu (umanjenu za donirani kapital) na nivou sektora iznosi 7,39% što je u okviru dozvoljenog iznosa (do 10%), a gledano pojedinačno, dvije MKF krše ovaj standard. Dugoročne investicije iskazuje samo jedna MKF u iznosu od 3,1 milion KM, dok ostala aktiva (umanjena za rezervisanja na ostale stavke aktive osim kredita), iznosi 6,4 miliona KM koju čine obračunate kamate, avansi, aktivna vremenska razgraničenja i drugo. Ove dvije bilansne pozicije čine 2% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Procenat ostale aktive na nivou sektora u odnosu na ukupnu aktivu iznosi 1,50%, a gledajući pojedinačno kod nijedne MKF ova pozicija ne prelazi 10%.

Grafikon 4. Struktura aktive i pasive MKO

U strukturi pasive MKO, obaveze po uzetim kreditima osnovni su izvor sredstava i iznose 213 miliona KM ili 48% ukupne pasive i veće su za 2% u odnosu na 31.12.2015. godine.

- 000 KM -

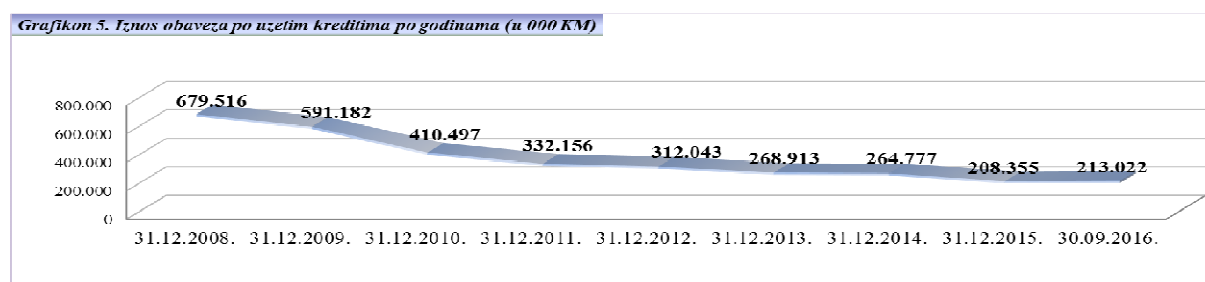
OPIS	31.12.2015. godine				30.09.2016. godine				Indeks
	MKF	MKD	UKUPNO	%	MKF	MKD	UKUPNO	%	
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7	8=(6+7)	9	10=8/4
1. Obaveze po uzetim kratkoroč. kreditima	78.023	768	78.791	38	72.777	4.324	77.101	36	98
2. Obaveze po uzetim dugoroč. Kreditima	113.595	15.969	129.564	62	114.956	20.965	135.921	64	105
UKUPNO	191.618	16.737	208.355	100	187.733	25.289	213.022	100	102

Od ukupnih obaveza po uzetim kreditima, dugoročni krediti (koje nemaju 2 MKF) iznose 135,9 miliona KM ili 64% i veći su za 5% u odnosu na kraj prethodne godine, dok kratkoročni krediti (koje nemaju 2 MKF) iznose 77,1 milion KM ili 36% i manji su za 2% u odnosu na kraj prethodne godine. Jedna MKF sa 30.09.2016. godine nije imala obaveza po uzetim kreditima.

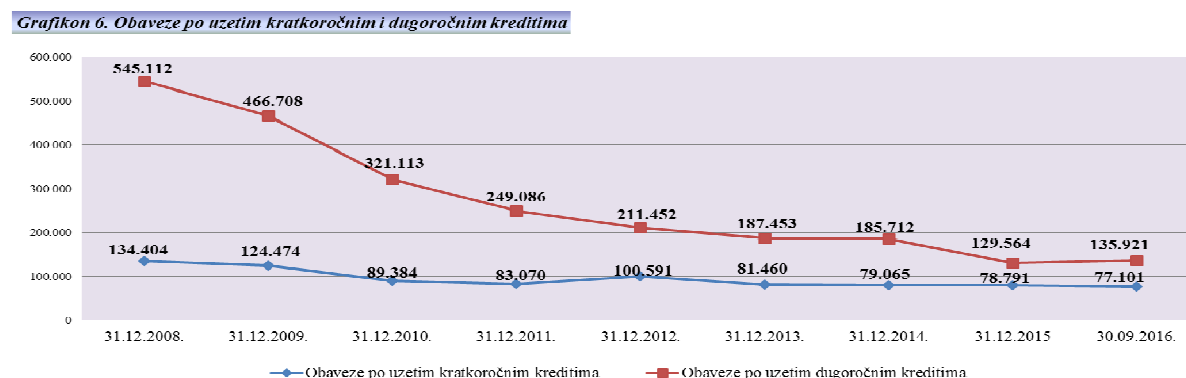
Kreditori, domaće komercijalne banke i razni međunarodni socijalno orijentirani komercijalni fondovi i dalje pokazuju visok stepen opreza i uzdržanost kod kreditiranja većeg broja MKO, uslijed čeka su mnoge MKO uskraćene za povoljnija finansijska sredstva kojim bi finansirale svoju aktivnost. Jedan od najznačajnijih rizika za razvoj i rast sektora predstavlja nepovjerenje povjerioca koji potražuju preko 50 miliona KM od jedne MKF koja se nalazi u stečaju i koja je zbog lošeg upravljanja imovinom MKF pretrpila značajne gubitke. Prema dostavljenim

izvještajima o likvidnosti MKO sa stanjem na dan 30.09.2016. godine, jedna MKF ima značajnih problema sa održavanjem likvidnosti, te će ista, prema podacima navedenim u izvještaju, u narednim izvještajnim periodima ostvariti smanjenje aktivnog kreditnog portfolija.

Posmatrajući iznos ukupnih obaveza MKO po uzetim kreditima kroz godine rada MKO, najveći iznos istih zabilježen je na kraju 2008. godine kada su iznosile 679,5 miliona KM. Ukupne obaveze MKO po uzetim kreditima na dan 30.09.2016. godine iznosile su 213 miliona KM, i manje su za čak 69% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad iznosa ukupnih obaveza po uzetim kreditima, kod kojih su iste pale za čak 86% odnosno 84%.

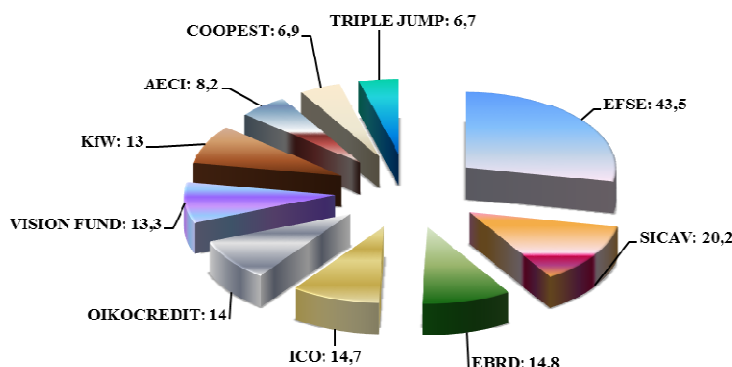
Pored toga što su ukupne obaveze po uzetim kreditima u odnosu na 2008. godinu, manje za 69%, odnosno veće za 2% u odnosu na kraj prethodne godine, posmatrajući obaveze po uzetim kreditima po ročnosti, dugoročni krediti su, u odnosu na 2008. godinu, u padu za čak 75%, ali su zabilježili rast od 5% u odnosu na kraj 2015. godine, dok su kratkoročni krediti u odnosu na 2008. godinu manji za 43%, odnosno manji za 2% u odnosu na kraj 2015. godine.

Deset najznačajnijih kreditora MKO su:

- 1.) EFSE – Evropski fond za Jugoistočnu Evropu, Luksemburg (43,5 miliona KM);
- 2.) Responsibility SICAV, Švicarska (20,2 miliona KM);
- 3.) EBRD – Evropska banka za obnovu i razvoj, V. Britanija (14,8 miliona KM)
- 4.) ICO – Instituto de Credito Oficial, Španija (14,7 miliona KM);
- 5.) Oikokredit, Holandija (14 miliona KM);
- 6.) Vision Fund, USA (13,3 miliona KM);
- 7.) KfW - Kreditanstalt fur Wiederaufbau, Njemačka (13 miliona KM);
- 8.) AECI – Agencija za međunarodnu saradnju Kraljevine Španije (8,2 miliona KM)
- 9.) Coopest, Holandija (6,9 miliona KM)
- 10.) Triple Jump B.V, Holandija (6,7 miliona KM)

Grafikon 7. Najznačajniji izvori sredstava MKO (u mil. KM)

Ostale obaveze iznose 21,8 miliona KM ili 5% ukupne pasive, a čine ih obaveze prema zaposlenim, dobavljačima, pasivna vremenska razgraničenja i drugo. Procent ostalih obaveza na nivou sektora u odnosu na ukupne obaveze iznosi 9,28%, a gledajući pojedinačno, ukupno 6 MKF ima procent ostalih obaveza veći od 10% u odnosu na ukupne obaveze.

Vanbilansna evidencija na dan 30.09.2016. godine iznosi 117,2 miliona KM i manja je za 4% u odnosu na kraj prethodne godine.

2.2. Kapital

Ukupni kapital MKO na dan 30.09.2016. godine iznosi 206 miliona KM ili 47% ukupne pasive i veći je za 12,7 miliona KM ili 7% u odnosu na kraj 2015. godine. Kapital MKF iznosi 202,5 miliona KM ili 98,3%, a kapital jednog MKD 3,5 miliona KM ili 1,7%.

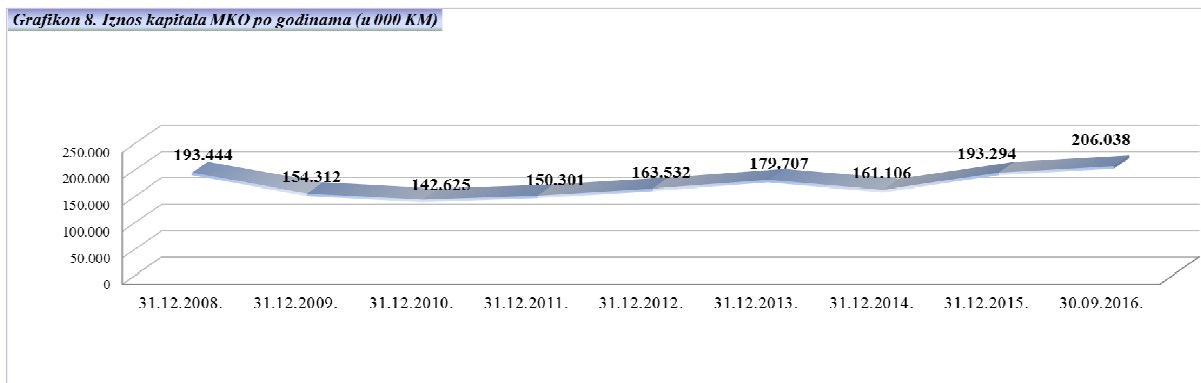
Ukupan kapital mikrokreditnog sektora (umanjen za donirani kapital) iznosi 33,98% ukupne aktive, a 3 MKF imaju procent iznosa kapitala (umanjenog za donirani kapital) u odnosu na ukupnu aktivu manji od dozvoljenog iznosa, odnosno manji od 10% ukupne aktive.

- 000 KM -

OPIS	31.12.2015. godine					30.09.2016. godine					Indeks
	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	UKUPNO	
1	2	3	4	5	6=2+4	7	8	9	10	11=7+9	12=11/6
Donirani kapital	56.096	30	0	0	56.096	56.253	28	0	0	56.253	100
Osnovni kapital	3.821	2	600	21	4.421	3.820	2	600	17	4.420	100
Višak/manjak prihoda nad rashodima	128.432	67	0	0	128.432	140.405	69	0	0	140.405	109
Emisiona ažia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Neraspoređena dobit	0	0	331	12	331	0	0	994	28	994	300
Zakonske rezerve	0	0	1.908	67	1.908	0	0	1.908	55	1.908	100
Ostale rezerve	2.106	1	0	0	2.106	2.058	1	0	0	2.058	98
UKUPNO KAPITAL	190.455	100	2.839	100	193.294	202.536	100	3.502	100	206.038	107

Posmatrajući iznos kapitala MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 193,4 miliona KM. Kapital MKO, na dan 30.09.2016. godine, iznosio je 206 miliona KM, i za 12,6 miliona KM ili 7% je veći u odnosu na kraj 2008. godine.

Grafikon 8. Iznos kapitala MKO po godinama (u 000 KM)

U strukturi kapitala MKF najznačajniji je višak prihoda nad rashodima koji iznosi 140,4 miliona KM, te čini 69% ukupnog kapitala MKF i veći je za 12 miliona KM ili 9% u odnosu na kraj prethodne godine. Manjak prihoda nad rashodima za period od 01.01. do 30.09.2016. godine ostvarile su 3 MKF, a višak prihoda nad rashodima 8 MKF, dok je jedno MKD ostvarilo neto dobit. Višak prihoda nad rashodima odnosno dobit od redovnog poslovanja na dan 30.09.2016. godine ostvarilo je 6 MKF i 1 MKD, dok je 5 MKF ostvarilo manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja. Od tih 5 MKF, dvije MKF su zahvaljujući vanrednim prihodima, na kraju trećeg kvartala 2016. godine, ostvarile pozitivan rezultat. Vanredni prihodi direktan su rezultat povećane naplate potraživanja po otpisanim kreditima.

Značajan izvor kapitala MKF čini donirani kapital koji iznosi 56,3 miliona KM ili 28% ukupnog kapitala MKF. Iznos doniranog kapitala o kojem izvještavaju MKO se nalazi na približno istom nivou u odnosu na kraj prethodne godine. U skladu sa članom 11. Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije, MKO su dužne voditi evidenciju o doniranim sredstvima i tretirati ih kao donirani kapital o čijem stanju su dužne izvještavati Agenciju. Prema zvaničnim kvartalnim izvještajima koje dostavljaju Agenciji, 10 MKF iskazuje vrijednost doniranog kapitala u svojim izvještajima, te vodi evidenciju o stanju istog.

Osnovni kapital MKF na dan 30.09.2016. godine iznosi 3,8 miliona KM ili 2% ukupnog kapitala MKF. Ostale rezerve, koje se odnose na 2 MKF, iznose 2,1 milion KM, ili 1% ukupnog kapitala MKF. Osnovni kapital jednog MKD iznosi 600 hiljada KM, a neraspoređena i dobit tekuće godine 994 hiljade KM.

2.3. Kreditni portfolio

Osnovna djelatnost MKO je mikrokreditiranje na koje se odnosi iznos od 376,2 miliona KM ili 85% ukupne aktive mikrokreditnog sektora. Nivo ukupnih kredita sektora zavisi od stanja kredita MKF na koje se odnosi 352,2 miliona KM ili 93,6% od ukupnih kredita, dok se na MKD odnosi 24 miliona KM ili 6,4% od ukupnih kredita. Neto krediti, koje čine ukupni krediti umanjeni za rezerve za kreditne gubitke prikazani su u Tabeli 5.

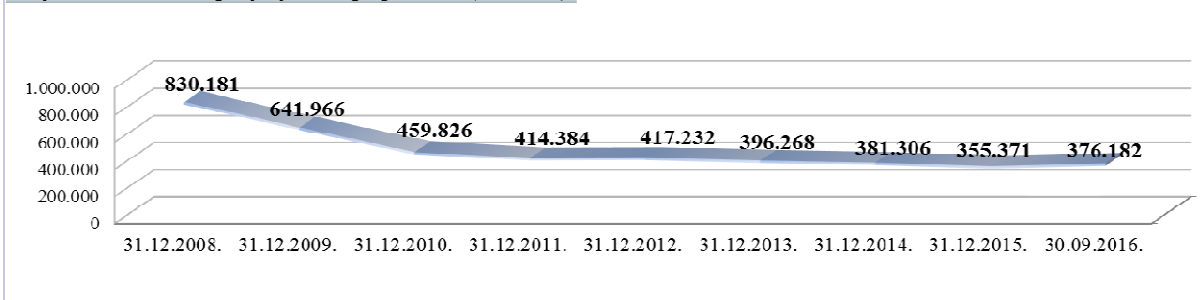
- 000 KM -

Tabela 5. Neto krediti								
Red. Broj	OPIS	31.12.2015. godine			30.09.2016. godine			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Kredit	338.599	16.772	355.371	352.143	24.039	376.182	106
2.	Rezerve za kreditne gubitke	3.359	29	3.388	3.523	227	3.750	111
3.	Neto krediti (1.-2.)	335.240	16.743	351.983	348.620	23.812	372.432	106

Neto krediti iznose 372,4 miliona KM i za 6% su veći u odnosu na 31.12.2015. godine, dok su krediti na bruto osnovi također veći za 6% u odnosu na kraj prethodne godine.

Rezerve za kreditne gubitke iznose 3,8 miliona KM i veće su za 11% u odnosu na 31.12.2015. godine. Omjer rezervi za kreditne gubitke u odnosu na ukupan kreditni portfolio iznosi 1,00%, te u odnosu na omjer sa 31.12.2015. godine, bilježi pogoršanje od 0,05 procentnih poena.

Grafikon 9. Iznos bruto portfolija MKO po godinama (u 000 KM)

Posmatrajući bruto portfolio MKO kroz godine rada MKO, najveći iznos istog zabilježen je na kraju 2008. godine kada je iznosio 830,2 miliona KM. Ukupan bruto portfolio na dan 30.09.2016. godine iznosio je 376,2 miliona KM, i isti je manji za 55% u odnosu na kraj 2008. godine. Posmatrajući ova dva perioda, kod pojedinačnih MKO, dvije MKF su zabilježile najveći pad bruto portfolija, kod kojih je isti pao za čak 88%, odnosno 68%.

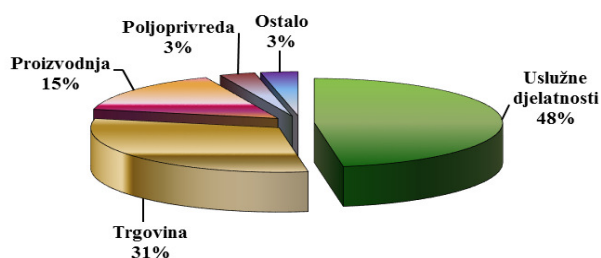
- 000 KM -

Tabela 6. Sektorska i ročna struktura mikrokredita MKO na dan 30.09.2016. godine

Red. Broj	Mikrokrediti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Dospjela potraživanja	UKUPNO	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	254	3.867	29	4.150	48%
b.)	Trgovina	197	2.481	14	2.692	31%
c.)	Poljoprivreda	21	246	0	267	3%
d.)	Proizvodnja	79	1.266	5	1.350	15%
e.)	Ostalo	37	241	2	280	3%
	UKUPNO 1:	588	8.101	50	8.739	100%
2.	Fizičkim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	6.747	64.322	320	71.389	20%
b.)	Trgovina	2.372	18.643	101	21.116	6%
c.)	Poljoprivreda	10.664	116.508	377	127.549	35%
d.)	Proizvodnja	761	7.119	34	7.914	2%
e.)	Stambene potrebe	3.159	71.930	152	75.241	20%
f.)	Ostalo	10.814	53.091	329	64.234	17%
	UKUPNO 2:	34.517	331.613	1.313	367.443	100%
	UKUPNO (1+2):	35.105	339.714	1.363	376.182	

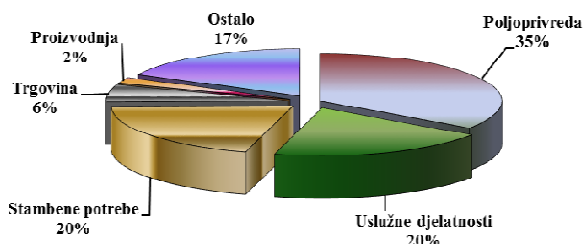
Od ukupnog iznosa mikrokredita, 8,7 miliona KM ili 2% plasirano je pravnim licima, a 367,5 miliona KM ili 98% plasirano je fizičkim licima. U ročnoj strukturi mikrokredita, na kratkoročne kredite, u koje se uključuju i dospjela potraživanja odnosi se 36,5 miliona KM ili 10%, a na dugoročne kredite 339,7 miliona KM ili 90%. Sama dospjela potraživanja ukupno iznose 1,4 miliona KM i gotovo u cijelosti se odnose na kredite date fizičkim licima.

Grafikon 10. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih pravnim licima

Prema granskoj strukturi, najveći iznos od ukupnog iznosa mikrokredita datih **pravnim licima**, plasiran je za uslužne djelatnosti i trgovinu – uslužne djelatnosti 4,1 milion KM ili 48%, odnosno trgovina 2,7 miliona KM ili 31%. Za proizvodnju dato je 1,3 miliona KM ili 15% od ukupnog iznosa mikrokredita datih pravnim licima, dok je za poljoprivredu dato 0,3 miliona KM ili 3%, a za ostale namjene 0,3 miliona KM ili 3%.

Grafikon 11. Sektorska struktura mikrokredita plasiranih fizičkim licima

Što se tiče kredita datih **fizičkim licima**, 127,6 miliona KM ili 35% plasirano je za poljoprivredu, zatim za stambene potrebe 75,3 miliona KM ili 20%, za uslužne djelatnosti 71,4 miliona KM ili 20%, za trgovinu je plasirano 21,1 milion KM ili 6%, za proizvodnju 7,9 miliona KM ili 2%, te za ostalo 64,2 miliona KM ili 17%.

- 000 KM -

Tabela 7. Sektorska struktura mikrokredita				
Mikrokrediti za:	31.12.2015.	30.09.2016.	Učešće	Indeks
poljoprivreda	122.622	127.816	34%	104
usluge	76.481	75.539	20%	99
stambene	64.657	75.241	20%	116
ostalo	56.979	64.514	17%	113
trgovina	25.588	23.808	6%	93
proizvodnja	9.044	9.264	3%	102
ukupno	355.371	376.182	100%	106

Na osnovu analize granske strukture zaključuje se da je mikrokreditiranje najvećim dijelom usmjereno na kreditiranje poljoprivrede (34%), uslužnih djelatnosti (20%) i stambenih potreba (20%), te se većim dijelom odnosi na dugoročne kredite fizičkim licima iz čega proističe da se krediti u najvećem broju slučajeva odobravaju licima koja nemaju pristup tradicionalnim izvorima finansiranja kako zbog rizičnosti posla kojeg obavljaju, tako i zbog nedostatka adekvatnih kolaterala.

U odnosu na kraj prethodne godine, procenat ukupnih kredita koji se daju po svim kreditnim proizvodima u porastu je od 2% do 16%, osim kredita za trgovinu i usluge koji su u padu za 7% odnosno 1% u posmatranom periodu. U pogledu ročnosti mikrokredita, dugoročni

mikrokrediti su u porastu za 7% u odnosu na kraj prethodne godine, dok su kratkoročni mikrokrediti (uključujući i dospjela potraživanja), u padu za 7% u posmatranom periodu.

- 000 KM -

OPIS	31.12.2015.	30.09.2016.	Učešće	Indeks
Dugoročni mikrokrediti	316.294	339.714	90%	107
Kratkoročni mikrokrediti s dospjelim potraživanjima	39.077	36.468	10%	93
UKUPNO	355.371	376.182	100%	106

Prema izvještajima koje su mikrokreditne organizacije dostavile Agenciji vezano za iznos rizičnog portfolija uslijed elementarnih nepogoda iz maja/svibnja 2014. godine na dan 30.09.2016. godine, aktivni kreditni portfolio koji nije kasnio sa 30.04.2014. godine, a koji je rizičan uslijed elementarnih nepogoda iznosi 1,5 miliona KM. Kreditni portfolio koji je kasnio sa 30.04.2014. godine, a koji je dodatno rizičan, uslijed elementarnih nepogoda, na dan 30.09.2016. godine, iznosi 34 hiljade KM. Kreditni portfolio koji je ponovo ugovoren – reprogramiran uslijed elementarnih nepogoda na dan 30.09.2016. godine, iznosi 0,6 miliona KM. Najveće učešće u iznosu reprogramiranih kredita uslijed elementarnih nepogoda imaju krediti za poljoprivredu (36%) i krediti za stambene potrebe (28%).

Odlukom o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07), MKO su dužne sva kreditna sredstva i druga potraživanja raspoređivati u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati na način da za svaku grupu izdvaja rezerve za kreditne i druge gubitke na teret troškova poslovanja. Osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog kredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. Iznosi potraživanja razvrstanih u zadane grupe i obračunate rezerve po tim grupama sa stanjem na dan 30.09.2016. godine vide se iz slijedeće tabelle.

- 000 KM -

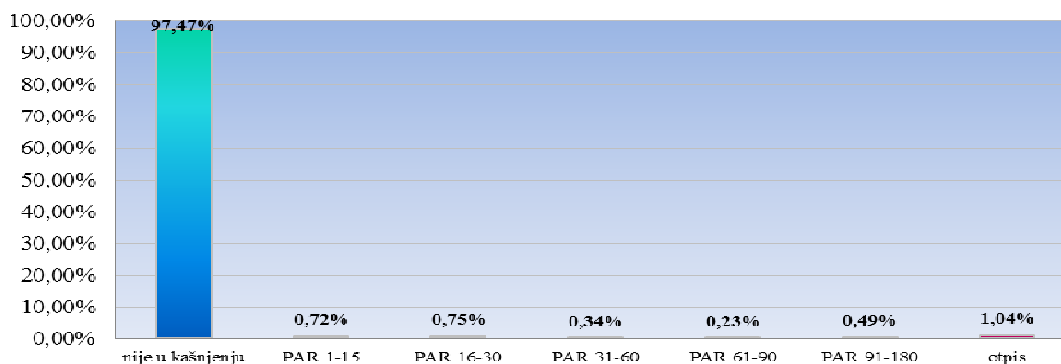
Rb	Dani kašnjenja	Stope rezer vi— sanja	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata		Iznos ostalih stavki aktive	Rezervisanja			Ukupna rezervisanja
					Stopa rezer vi— sanja	Iznos kamate		Po kreditima	Po dospjelim kamatama	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)
1.	0	0%	366.650	97,47	0%	216	294	0	0	0	0
2.	1 – 15	2%	2.715	0,72	2%	39	0	54	1	0	55
3.	16 – 30	15%	2.832	0,75	100%	53	0	425	53	0	478
4.	31 – 60	50%	1.285	0,34	100%	39	0	643	39	0	682
5.	61 – 90	80%	871	0,23	100%	34	0	697	34	0	731
6.	91 – 180	100%	1.829	0,49	100%	88	0	1.931	88	0	2.019
UKUPNO			376.182	100,00		469	294	3.750	215	0	3.965
7.	preko 180	Otpis	954		100%	81					

*U koloni 9. u kategoriji dana u kašnjenju (91-180), uključena su dodatna rezervisanja jedne MKF za reprogramirane kredite, kredite za dodatna sredstva i ugovorne obaveze.

Kašnjenje u otplati duže od jednog dana imaju krediti u iznosu od 9,5 miliona KM ili 2,53%, dok 97,47% kredita nije u kašnjenju. Ukupan iznos dospjelih kamata po aktivnim kreditima koji imaju kašnjenje u otplati duže od jednog dana iznosi 0,3 miliona KM. Ukupan iznos obračunatih rezervi po svim osnovama je 4 miliona KM i u odnosu na 31.12.2015. godine, veće su za 0,4 miliona KM, odnosno 11%.

U toku prvih devet mjeseci 2016. godine, MKO su otpisale 2,9 miliona KM glavnice i 0,2 miliona KM kamate.

Grafikon 12. Kvalitet portfolija MKO

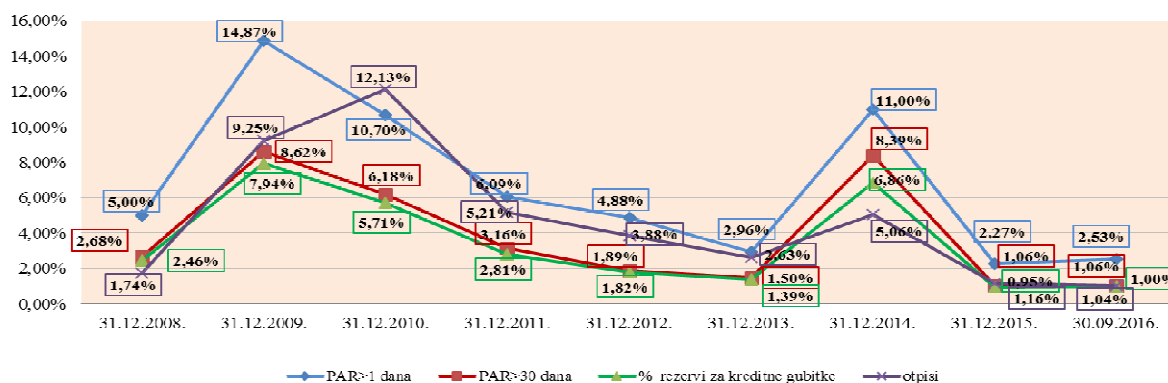

2.3.1. Ključni pokazatelji kvalitete kreditnog portfolija

U poređenju s krajem prethodne godine, sa 30.09.2016. godine, mikrokreditni portfolio bilježi rast od 6% (20,8 miliona KM), dok su se određeni pokazatelji kvaliteta aktivnog kreditnog portfolija neznatno pogoršali u posmatranom periodu. Većina MKO izložena je pritisku konkurencije kako od većih MKO tako i od banaka, te se mnoge MKO i dalje se suočavaju s nedostatkom sredstava za finansiranje kreditnog portfolija.

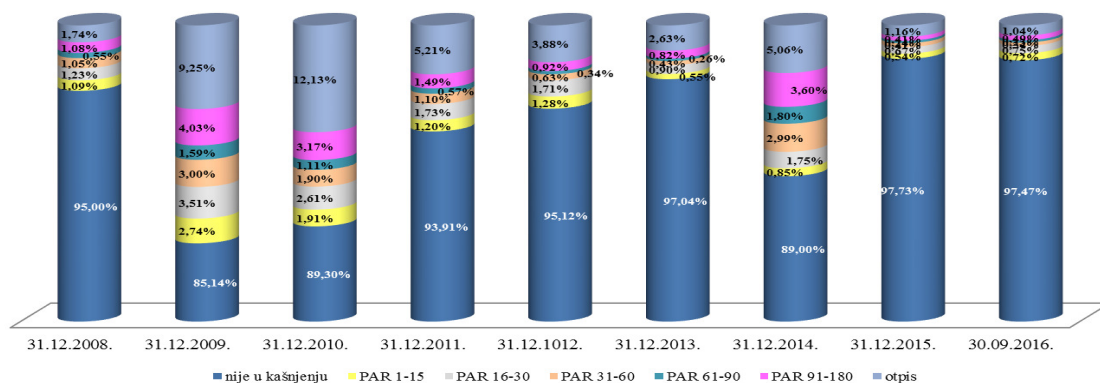
Neznatno pogoršanje određenih pokazatelja kvalitete aktivnog kreditnog portfolija iskazano je povećanjem stope rezervi za kreditne gubitke, sa 0,95%, koliko je iznosila na 31.12.2015. godine, na 1,00%. Portfolio u riziku preko 30 dana iznosi 1,06% te se zadržao na istom nivou u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupan rezultat sektora po pitanju rizičnosti portfolija nalazi se u okviru propisanog standarda (ispod 5%), a gledajući pojedinačno dvije MKF krše propisani standard. Portfolio u riziku preko jednog dana kašnjenja, bilježi blago povećanje, te je sa 2,27% koliko je iznosio na kraju prethodne godine, povećan na 2,53%.

Grafikon 13. Pokazatelji kvaliteta aktivnog portfolija MKO

U toku prvih devet mjeseci 2016. godine, MKO su otpisale 1.758 kreditnih partija (1.733 otpisane kreditne partije odnose se na fizičke osobe, a 25 na pravne osobe) u ukupnom iznosu od 3,1 milion KM, od čega se 2,9 miliona KM odnosi na otpisanu glavnicu.

Grafikon 14. Klasifikacija bruto portfolija MKO po godinama

Na nivou sektora, procenat otpisa sa 30.09.2016. godine iznosio je 1,04% i ovaj pokazatelj je, u odnosu na kraj prethodne godine, smanjen za 0,12 procentnih poena, te se nalazi u okviru propisanog standarda. Dvije MKF ne zadovoljavaju standard Agencije u pogledu procenta otpisa kredita koji mora biti ispod 3%.

- 000 KM -

OPIS	FIZIČKA LICA		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata	Otpisana glavnica	Otpisana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje na datum 01.01.2016.	105.851	11.281	2.798	296	108.649	11.577
Promjene u 2016. godini:						
Novi otpis u tekućoj godini	2.802	241	63	6	2.865	247
<i>otpis u periodu 01.01.-31.03.</i>	888	76	17	2	905	78
<i>otpis u periodu 01.04.-30.06.</i>	975	86	31	2	1.006	88
<i>otpis u periodu 01.07.-30.09.</i>	939	79	15	2	954	81
<i>otpis u periodu 01.10.-31.12.</i>	0	0	0	0	0	0
Naplaćeno u tekućoj godini	6.676	604	101	7	6.777	611
<i>naplata otpisa u periodu 01.01.-31.03.</i>	2.108	205	22	2	2.130	207
<i>naplata otpisa u periodu 01.04.-30.06.</i>	2.374	206	50	3	2.424	209
<i>naplata otpisa u periodu 01.07.-30.09.</i>	2.194	193	29	2	2.223	195
<i>naplata otpisa u periodu 01.10.-31.12.</i>	0	0	0	0	0	0
Trajni otpis u tekućoj godini	518	74	0	0	518	74
<i>trajni otpis u periodu 01.01.-31.03.</i>	467	65	0	0	467	65
<i>trajni otpis u periodu 01.04.-30.06.</i>	26	3	0	0	26	3
<i>trajni otpis u periodu 01.07.-30.09.</i>	25	6	0	0	25	6
<i>trajni otpis u periodu 01.10.-31.12.</i>	0	0	0	0	0	0
Saldo na datum 30.09.2016.	101.459	10.844	2.760	295	104.219	11.139

* Napomena: Podaci u Tabeli 10. razlikuju se od ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima prikazanih u vanbilansnoj evidenciji za iznos od 1,5 miliona KM koji se odnosi na sudske troškove, zatezne i procesne kamate kao dio vansudskih nagodbi kod tri MKF.

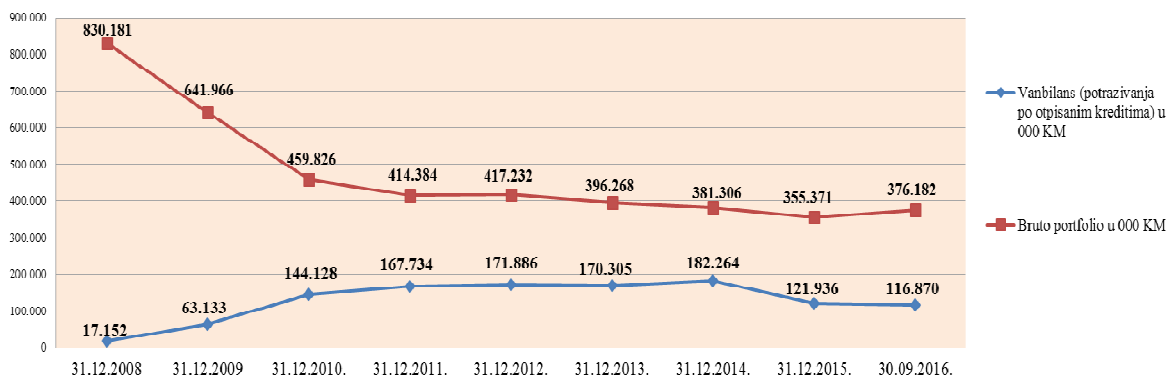
Mikrokreditne organizacije nastavile su ulagati napore u naplatu potraživanja po otpisanim kreditima, pa su tako u toku prvih devet mjeseci 2016. godine, naplatile 6,8 miliona KM otpisane glavnice i 0,6 miliona KM otpisane kamate, dok je u istom izvještajnom periodu trajni otpis iznosio 0,5 miliona KM po glavnici i 0,1 milion KM po kamati. Što se tiče

efikasnosti naplate otpisanih kredita u toku prvih devet mjeseci 2016. godine, 1 MKD i 8 MKF su imale procenat efikasnosti naplate otpisanih kredita u rasponu od 5% do 10% u odnosu na ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, dok su 3 MKF imale procenat efikasnosti naplate u rasponu od 4% do 5%.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima koja se nalaze u vanbilansnoj evidenciji sa 30.09.2016. godine iznose 116,9 miliona KM i manja su za 4% u odnosu na kraj prethodne godine.

U odnosu na 2008. godinu, bruto portfolio MKO manji je za 55%, dok su potraživanja po otpisanim kreditima veća skoro 7 puta, i sa 30.09.2016. godine čine 31% ukupnog kreditnog portfolija. Postoje značajna odstupanja u kvalitetu portfolija između različitih MKO, koja su evidentna iz podatka da tri MKF imaju preko 60% ukupno otpisanih kredita u odnosu na ukupni bruto portfolio (kod jedne MKF ukupan iznos potraživanja po otpisanim kreditima, koji se nalaze u vanbilansu veći je od iznosa ukupnih bruto kredita za 110%), što je direktna posljedica kreditne ekspanzije u prošlosti i nedomaćinskog upravljanja imovinom MKF. Jedna MKF i jedno MKD iskazali su ukupne otpise ispod 10% ukupnog bruto portfolija.

Grafikon 15. Potraživanja po otpisanim kreditima i bruto portfolio MKO

MKO su dužne pokrenuti sudske sporove za naplatu otpisanih potraživanja preko 180 dana u cilju zaštite imovine MKO.

2.3.2. Otplata kredita sa instrumentom osiguranja jamstvom i prigovori klijenata

Posljedice globalne ekonomske krize na finansijski sektor, neadekvatne kreditne politike i slabosti internih kontrola MKO, te opća prezaduženost korisnika mikrokredita, utjecale su na proces kreditiranja i kvalitetu kreditnog portfolija. Aktiviranje instrumenata osiguranja u slučaju osiguranja kredita jamstvom nastaje kao rezultat nenaplativih potraživanja po kreditima iz ranijih perioda, ili uslijed nemogućnosti servisiranja dospjelih kreditnih obaveza od strane klijenata. S ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koji se otplaćuju putem jemstva, Agencija je od 31.12.2009. godine propisala izvještajni obrazac OKJ.

Prema izvještajima o otplati kredita na teret jemaca kod MKO u Federaciji BiH ukupan broj kreditnih partija u aktivnom kreditnom portfoliju MKO na dan 30.09.2016. godine je bio 154.052 od čega su 1,26% kreditnih partija otplaćivali jemci što je manje za 0,32 procentna poena u odnosu na procenat kredita koje su otplaćivali jemci u ukupnom broju kredita na dan 31.12.2015. godine (2015.:1,58%). Prema kvartalnim izvještajima, ukupan bruto kreditni portfolio u MKO sektoru na dan 30.09.2016. godine je iznosio 376.182 hiljada KM od čega je udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jemaca iznosio 1,35% što je za 0,35

procentnih poena manje u odnosu na udio preostalog duga kredita koji su se otplaćivali na teret jemaca u ukupnom bruto kreditnom portfoliju na kraju 2015. godine (2015.: 1,70%).

Prema izvještajima MKO, a shodno Odluci o načinu postupanja banke, MKO i lizing društva po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 23/14 i 62/14), u periodu od 01.07. do 30.09.2016. godine, podneseno je ukupno 54 prigovora prema MKO. Za 5 MKF i 1 MKD nema evidentiranih prigovora.

Sudužnici/jemci su uputili 6 prigovora, dužnici 26 prigovora, dok su ostale zainteresirane strane uputile 22 prigovora. MKO su pozitivno riješile 4 prigovora, negativno 45 prigovora, dok je 5 prigovora u procesu obrade i izjašnjenja.

2.4. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite

Efektivna kamatna stopa na mikrokredite je ukupna cijena tih kredita, a obračunava se i iskazuje u skladu sa Odlukom o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite – Prečišćeni tekst („Službene novine Federacije BiH“, broj: 48/12). U obračun efektivne kamatne stope uključuju se podaci o visini nominalne kamatne stope na kredite, iznosu naknada i provizija koje MKO izračunavaju klijentu u postupku odobravanja kredita i iznos naknada i provizija poznatih na dan izračuna, koje MKO izračunava klijentu tokom realizovanja ugovora o kreditu. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope računaju se na novoodobrene kredite u izvještajnom mjesecu.

U skladu s mjesečnim izvještajima o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama po kreditima, u trećem kvartalu 2016. godine, MKO su plasirale mikrokredite u ukupnom iznosu od 87,8 miliona KM što je za 3,4 miliona KM, odnosno 4% više u odnosu na iznos mikrokredita plasiranih u istom periodu prethodne godine. Sa stanjem na 30.09.2016. godine, MKO su imale 154.052 aktivne kreditne partije, što je za 4.433 kreditne partije, odnosno 3% više u odnosu na kraj prethodne godine. Prosječan iznos mikrokredita na nivou sektora, na dan 30.09.2016. godine, bio je 2.442 KM, prosječan iznos mikrokredita MKF iznosi 2.328 KM, dok je prosječan iznos mikrokredita u MKD 8.700 KM.

Tabela 11. Prosječne ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope na mikrokredite za III kvartal 2016. godine – po proizvodima

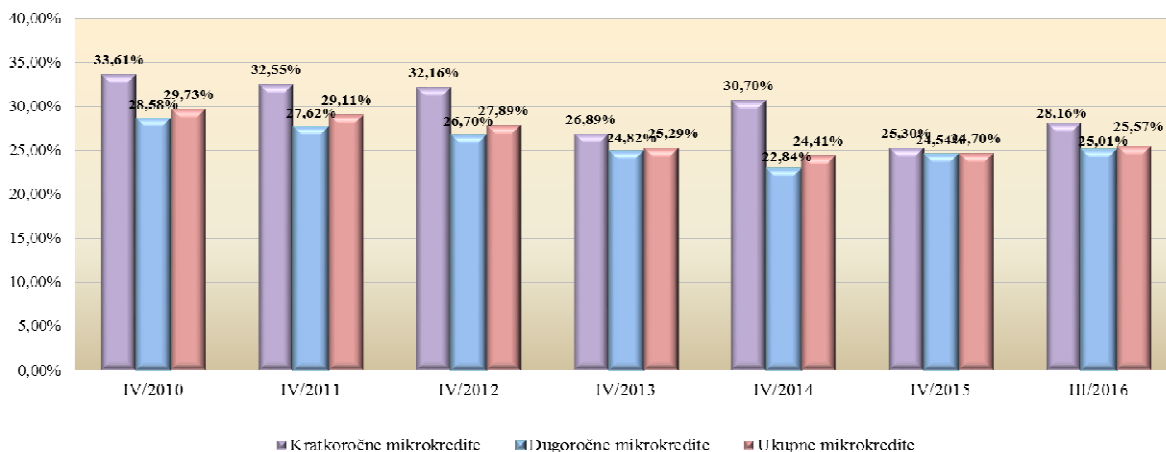
Rb.	OPIS	Ukupan iznos isplata mikrokredita u III kvartalu 2016. godine (u 000 KM)	Ponderisana nominalna kamatna stopa (prosječna)	Ponderisana efektivna kamatna stopa (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	15.674	18,46%	28,16%
1.1.	Uslužne djelatnosti	2.826	16,25%	25,95%
1.2.	Trgovinu	928	16,39%	25,44%
1.3.	Poljoprivredu	4.036	13,07%	23,52%
1.4.	Proizvodnju	263	18,25%	26,44%
1.5.	Stambene potrebe	1.837	20,83%	27,90%
1.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	1.060	25,10%	36,21%
1.7.	Ostalo	4.724	22,24%	32,13%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	72.159	20,96%	25,01%
2.1.	Uslužne djelatnosti	12.037	20,81%	25,16%
2.2.	Trgovinu	3.488	20,21%	24,26%
2.3.	Poljoprivredu	22.660	19,76%	23,34%
2.4.	Proizvodnju	1.589	20,37%	24,58%
2.5.	Stambene potrebe	16.784	20,66%	23,93%
2.6.	Nenamjenski-osnovne potrebe	1.018	25,21%	32,26%
2.7.	Ostalo	14.583	23,25%	28,43%
UKUPNO		87.833	20,52%	25,57%

Za kratkoročne kredite, prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa kreće se u rasponu od 13,07% za poljoprivredu do 25,10% za nenamjenske kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu 23,52% za poljoprivredu do 36,21% za nenamjenske kredite. Prosječna ponderisana nominalna kamatna stopa na dugoročne kredite kreće se u rasponu 19,76% za poljoprivredu do 25,21% za nenamjenske kredite, a efektivna kamatna stopa u rasponu od 23,34% za poljoprivredu do 32,26% za nenamjenske kredite. Analizirajući efektivne kamatne stope MKO po kreditnim proizvodima zaključuje se da su najjeftiniji krediti plasirani za poljoprivredu i proizvodnju, dok su najskuplji nenamjenski i ostali krediti.

Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na kratkoročne, dugoročne i ukupne mikrokredite u Federaciji BiH po kvartalima prikazane su u slijedećoj tabeli.

PROSJEČNA PONDERISANA EKS na:	IV/2010	IV/2011	IV/2012	IV/2013	IV/2014	IV/2015	III/2016
Kratkoročne mikrokredite	33,61%	32,55%	32,16%	26,89%	30,70%	25,30%	28,16%
Dugoročne mikrokredite	28,58%	27,62%	26,70%	24,82%	22,84%	24,54%	25,01%
Ukupne mikrokredite	29,73%	29,11%	27,89%	25,29%	24,41%	24,70%	25,57%

Grafikon 16. Prosječne ponderisane EKS na mikrokredite (u %)

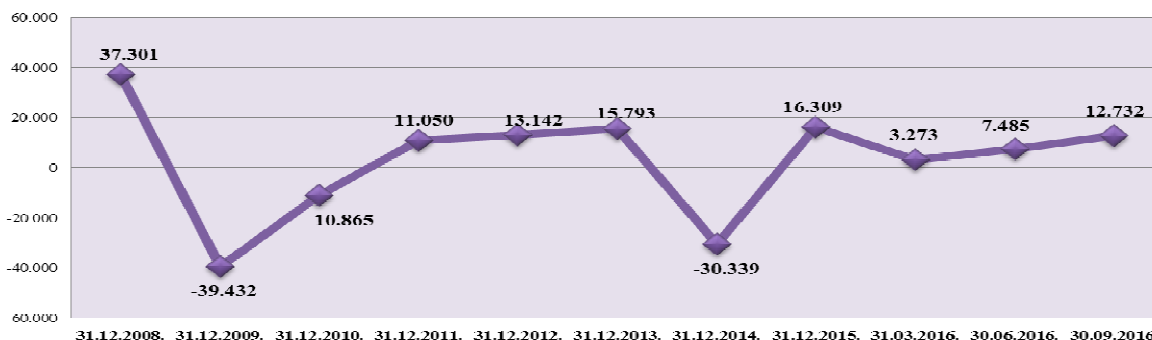
Mikrokreditne organizacije su povećale efektivne kamatne stope na ukupne mikrokredite, pa su tako, na kraju trećeg kvartala 2016. godine, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na ukupne kredite u mikrokreditnom sektoru iznosile 25,57%, te su u odnosu na četvrti kvartal 2015. godine, ostvarile rast od 0,87 procentnih poena. Posmatrajući isti period, prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na kratkoročne kredite iznosile su 28,16%, te su zabilježile rast od 2,86 procentnih poena. Prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na dugoročne kredite na kraju trećeg kvartala 2016. godine, iznosile su 25,01%, te su u porastu za 0,47 procentnih poena u odnosu na četvrti kvartal prethodne godine.

2.5. Bilans uspjeha

U periodu 01.01. - 30.09.2016. godine, jedno MKD ostvarilo je neto dobit u iznosu od 663 hiljade KM (01.01. – 30.09.2015.: 186 hiljada KM neto dobiti). U ovom periodu MKF su ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 12.069 hiljada KM, dok su u istom periodu prethodne godine, MKF ostvarile višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 12.297 hiljada KM.

U periodu 01.01. - 30.09.2016. godine, od ukupno 11 MKF, 8 MKF je ostvarilo višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 12.118 hiljada KM, dok su 3 MKF ostvarile manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 49 hiljada KM.

Grafikon 17. Ukupan finansijski rezultat MKO po godinama (u 000 KM)

Na nivou mikrokreditnog sektora u Federaciji BiH, ostvaren je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 12.732 hiljade KM, što je za 249 hiljada KM više u odnosu na isti period prethodne godine.

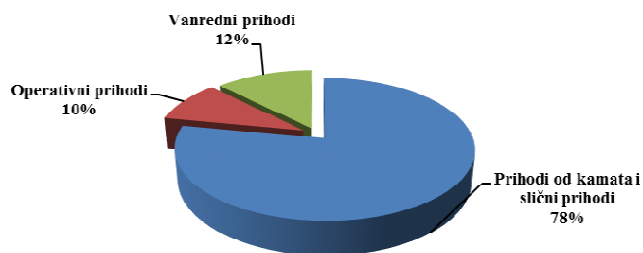
Struktura bilansa uspjeha mikrokreditnog sektora Federacije BiH je prikazana u Tabeli 13.

- 000 KM -

Red. broj	OPIS	Za period 01.01. - 30.09.2015. g.				Za period 01.01. - 30.09.2016. g.				Indeks 9=(7/3)
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	1	2	3=(1+2)	4	5	6	7=(5+6)	8	9=(7/3)
1.	PRIHODI									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	48.387	1.206	49.593	88	50.074	2.619	52.693	89	106
1.2.	Operativni prihodi	6.938	88	7.026	12	6.169	192	6.361	11	91
2.	UKUPNI PRIHODI (1.1.+1.2.)	55.325	1.294	56.619	100	56.243	2.811	59.054	100	104
3.										
3.1.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	7.791	400	8.191	16	7.338	945	8.283	15	101
3.2.	Operativni rashodi	39.979	686	40.665	77	41.439	940	42.379	78	104
3.3.	Trošk. rez. za kred. i dr. gubitke	3.614	21	3.635	7	3.233	268	3.501	7	96
4.	UKUPNI RASHODI (3.1.+3.2.+3.3.)	51.384	1.107	52.491	100	52.010	2.153	54.163	100	103
5.	VANREDNI PRIHODI	9.038	13	9.051		8.422	8	8.430		93
6.	VANREDNI RASHODI	682	14	696		586	3	589		85
7.	UKUPNO PRIHODI - RASHODI (2+5-6)	12.297	186	12.483		12.069	663	12.732		102
8.	VIŠAK/MANJAK PRIHODA NAD RASHODIMA	12.297		12.297		12.069		12.069		98
9.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA		186	186			663	663		
10.	POREZI		0	0			0	0		
11.	NETO DOBIT/GUBITAK		186	186			663	663		
12.	UKUPAN FIN. REZULTAT			12.483				12.732		

Ukupni prihodi MKO za period 01.01. - 30.09.2016. godine iznose 59,1 milion KM, koji se većinom odnose na prihode MKF. U odnosu na isti period prethodne godine, ukupni prihodi veći su za 2,4 miliona KM ili 4%. Najveći dio prihoda, odnosi se na prihode od kamata koji iznose 52,7 miliona KM ili 89% ukupnih prihoda i u odnosu na isti period prethodne godine, veći su za 3,1 milion KM ili 6%, dok operativni prihodi iznose 6,4 miliona KM ili 11% ukupnih prihoda i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 0,7 miliona KM, odnosno za 9%.

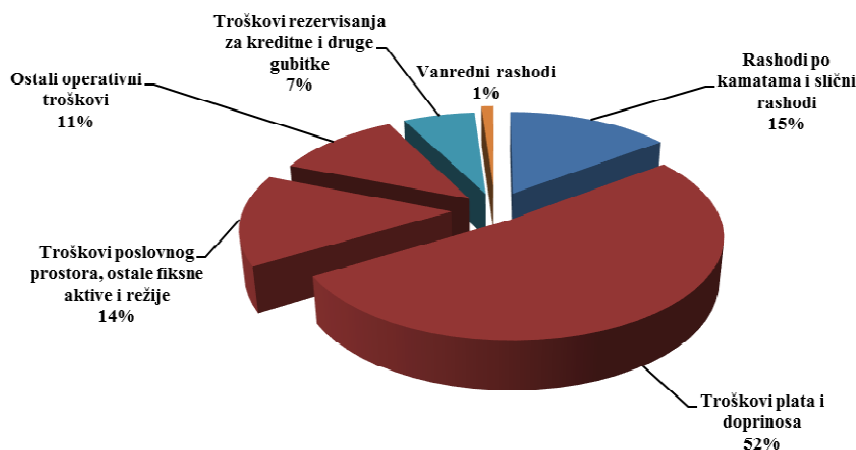
Grafikon 18. Struktura prihoda (uključeni vanredni prihodi)

Vanredni prihodi MKO ostvareni u periodu od 01.01. do 30.09.2016. godine iznose 8,4 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 0,6 miliona KM, odnosno za 7%. Vanredni prihodi većinom se odnose na naplatu potraživanja po otpisanim kreditima. Vanredni rashodi MKO ostvareni u toku prvih devet mjeseci 2016. godine iznose 0,6 miliona KM, i manji su za 0,1 milion KM odnosno 15% u odnosu na isti period prethodne godine.

Ukupni rashodi iznose 54,2 miliona KM od kojih se 52 miliona KM ili 96% odnosi na rashode MKF, a 2,2 miliona KM ili 4% na rashode jednog MKD. U odnosu na isti period prethodne godine ukupni rashodi veći su za 1,7 miliona KM ili 3%. U strukturi rashoda, 8,3 miliona KM ili 15% od ukupnih rashoda odnosi se na rashode po kamatama na uzete kredite i ostale slične rashode i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 0,1 milion KM ili 1%. Operativni rashodi iznose 42,4 miliona KM ili 78% ukupnih rashoda i u odnosu na isti period prethodne godine, veći su za 1,7 miliona KM ili 4%. Operativni rashodi sastoje se od troškova plaća i doprinosa u iznosu od 28,5 miliona KM (01.01.-30.09.2015.: 27 miliona KM), troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija u iznosu od 7,8 miliona KM (01.01.-30.09.2015.: 7,6 miliona KM), te ostalih operativnih troškova u iznosu od 6,1 milion KM (01.01.-30.09.2015.: 6,1 milion KM). Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke iznose 3,5 miliona KM ili 7% od ukupnih rashoda i u odnosu na isti period prethodne godine, manji su za 0,1 milion KM ili 4%.

Grafikon 19. Struktura rashoda (uključeni vanredni rashodi)

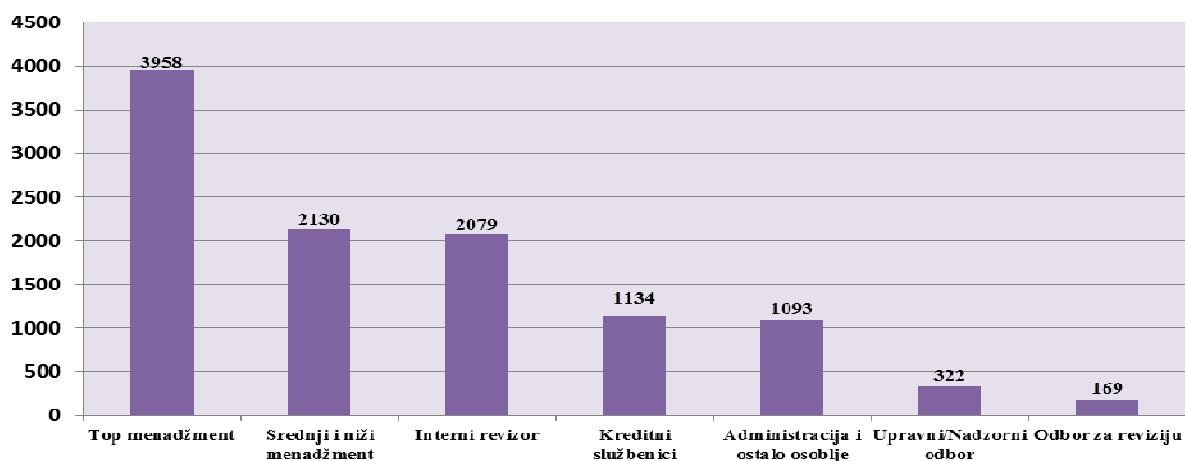

2.5.1. Standard mjesečnih primanja u mikrokreditnoj djelatnosti

Standard razumne tržišne vrijednosti je vrijednost koja se postiže na tržištu rada te se kao relevantan podatak posmatra prosječna plata Federacije BiH jer ona predstavlja omjer tržišta rada. Međutim pošto svaka industrija ima svoje specifičnosti, tako i mikrokreditna industrija ima svoje specifičnosti, te se u cilju poređenja koriste standardi koji vrijede za mikrokreditnu djelatnost. Standard tržišta mikrokreditne djelatnosti je približna ili ista standardna vrijednost koja se za istu uslugu plaća na tržištu mikrokreditne industrije u približnom ili istom iznosu sa prosjekom relevantne grupe, tj. prosjekom cjelokupne mikrokreditne industrije. U cilju utvrđivanja prosjeka se uzimaju vrijednosti MKO-a čije poslovanje je usklađeno sa standardima poslovanja propisanih odlukom o ostalim općim uvjetima poslovanja mikrokreditnih organizacija, jer su plaće u takvim organizacijama tržišno utemeljene obzirom da je poslovanje u okviru propisanih mjerljivih standarda osigurano da MKO posluje u skladu sa principima poslovanja pažnjom dobrog privrednika a što je i obaveza prema čl. 40 Zakona o udruženjima i fondacijama.

Troškovi plaća i doprinosa ostvareni u periodu 01.01. - 30.09.2016. godine veći su za 5% u odnosu na isti period prethodne godine. Prema izvještajima MKO, prosječna mjesečna neto plata zaposlenika MKO na dan 30.09.2016. godine, iznosila je 1.217 KM, a prosječni mjesečni neto iznos nagrada, stimulacija i bonusa 57 KM, iz čega proizilazi da je, u mikrokreditnom sektoru, prosječna mjesečna neto plata sa bonusima iznosila 1.274 KM. Na dan 30.09.2016. godine, prosječne mjesečne neto plate višeg menadžmenta u mikrokreditnom sektoru sa bonusima su iznosile 3.958 KM, dok su prosječne mjesečne neto naknade isplaćene članovima upravnih odbora u MKO iznosile 322 KM, a članovima odbora za reviziju 169 KM. Na ovaj izvještajni datum, prosječne mjesečne neto plate internih revizora u MKO sa bonusima su iznosile 2.079 KM, srednjeg i nižeg menadžmenta 2.130 KM, kreditnih službenika 1.134 KM, te administracije i ostalog osoblja 1.093 KM.

Grafikon 20. Prosječna mjesečna plata/naknada u MKO sa uključenim bonusima (u KM)

Članom 39. Zakona o MKO propisano je da su mikrokreditne fondacije dužne investirati višak prihoda nad rashodima u obavljanje mikrokreditne djelatnosti i da nije dozvoljena direktna ili indirektna raspodjela viška prihoda nad rashodima osnivačima, članovima organa, odgovornim licima i zaposlenim u mikrokreditnoj fondaciji. Naime, primjećeno je da pojedine MKF isplaćuju plate/naknade koje značajno odstupaju od prosjeka mikrokreditnog sektora. Kod jedne MKF, prosječna mjesečna neto plata višeg menadžmenta skoro 2 puta je veća u odnosu na sektorski prosjek.

3. TRANSAKCIJE S POVEZANIM LICIMA

Odredbama Odluke o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine Federacije BiH“, broj: 27/07) propisan je minimum standarda poslovanja MKO s licima, koja se u skladu sa članom 4. Zakona o MKO smatraju povezanim s MKO. Članom 6. ove Odluke Agencije propisano je da MKO može obavljati poslovne transakcije s licem koje je povezano s MKO samo u skladu sa Zakonom o MKO, odlukom Agencije i posebnim politikama MKO za poslovanje s povezanim licima, koje usvaja i prati njihovu primjenu organ upravljanja MKO. Transakcijom s povezanim licem smatra se i transakcija s trećom stranom ako su sredstva koja su korištena u transakciji prenesena povezanom licu ili su iskorištena radi stjecanja koristi povezanog lica. S tim u vezi, sve MKO dužne su uspostaviti registar povezanih lica i isti redovno ažurirati.

Također, prilikom obavljanja transakcija s povezanim licima, MKO su dužne postupati u skladu s usvojenim politikama, koje, između ostalog, podrazumijevaju da:

- sve transakcije s povezanim licima moraju biti odobrene od organa upravljanja MKO,
- lice povezano s MKO koje je član organa upravljanja MKO ne može učestvovati u glasanju prilikom donošenja odluka o poslovnim transakcijama između MKO i njega samog ili bilo kojeg drugog s njim povezanog lica,
- organ upravljanja potpiše pismenu izjavu da je bilo koja transakcija obavljena između MKO i povezanog lica, fer i u najboljem interesu za MKO,
- MKO formira i održava uredne evidencije, dokumentaciju i dosjee o odobrenjima organa upravljanja za obavljanje transakcija s povezanim licima i dr.

Pri obavljanju transakcija s povezanim licima MKO, ne mogu se ponuditi bilo kakvi povoljniji uvjeti u odnosu na druga lica, a MKO su dužne izvještavati Agenciju dostavom kvartalnih izvještaja o svim transakcijama koje je MKO obavila u izvještajnom kvartalu sa povezanim licima. U toku prvih devet mjeseci 2016. godine, od 12 MKO, na propisanim obrascima, 10 MKF i 1 MKD izvijestili su Agenciju o obavljenim transakcijama s povezanim licima u ukupnom iznosu od 354.343 KM. Dvije MKF imaju 57% učešća u ukupnom iznosu obavljenih transakcija s povezanim osobama.

-u KM-

Rb.	Opis transakcije	Iznos transakcija obavljenih u periodu 01.01.-30.09.2016. godine	Učešće (%)
1.	Transakcije s osnivačem i njegovim povezanim osobama	120.039	33,88%
2.	Plaćanje zajedničkih troškova povezane osobe	99.571	28,10%
3.	Plaćanje po fakturama za isporučenu robu/usluge	92.748	26,17%
4.	Refundacija troškova	34.185	9,65%
5.	Zakup poslovnog prostora	6.000	1,69%
6.	Pozajmice od pravnih i fizičkih osoba	1.800	0,51%
7.	Anuiteti po kreditu	0	0,00%
8.	Kratkoročni krediti od banaka	0	0,00%
9.	Redovne i zatezne kamate, naknade za obradu kredita	0	0,00%
10.	Advokatske usluge	0	0,00%
11.	Kratkoročni depoziti bankama	0	0,00%
12.	Potraživanja po osnovu zakupa	0	0,00%
UKUPNO		354.343	100,00%

U tabeli 14. prikazani su iznosi transakcija s povezanim licima u periodu od 01.01. do 30.09.2016. godine, iz koje je evidentno da u transakcijama sa povezanim osobama najveći udio imaju transakcije sa osnivačima MKO i njegovim povezanim osobama (33,88%),

plaćanje zajedničkih troškova povezane osobe (28,10%) i plaćanje po fakturama za isporučenu robu/usluge (26,17%). Pored navedenih transakcija, MKO su u svojim izvještajima prijavile i transakcije s povezanim licima po osnovu plaćanja zakupa poslovnog prostora, pozajmice od pravnih i fizičkih osoba i druge transakcije.

Transakcije s povezanim licima MKO o kojim su izvijestile MKO, odnose se na transakcije koje su obavljene s licima koja su povezana s osnivačem MKO i njegovim povezanim osobama (74%), članovima odbora za reviziju (15%) i članovima upravnog odbora (11%). Agencija će i u narednom periodu, u kontrolama MKO posebnu pažnju posvetiti poštivanju politika o poslovanju MKO s povezanim licima, te će cijeliti koristi koje MKO ima prilikom obavljanja ovih transakcija, shodno čemu će nalagati adekvatne mjere s ciljem otklanjanja nepravilnosti utvrđenih u poslovanju MKO s povezanim licima.

III ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Analizirajući izvještaje MKO sa 30.09.2016. godine može se zaključiti da poslovanje mikrokreditnih organizacija u Federaciji BiH bilježi blago poboljšanje u odnosu na kraj prethodne godine. Bilansna suma je zabilježila rast od 4%, kreditni portfolio je povećan za 6% uz neznatno pogoršanje određenih pokazatelja kvalitete, također je ostvaren i rast zaposlenih (3%), kapitala (7%) i obaveza po uzetim kreditima (2%).

Za MKO koje i dalje bilježe pad kreditnog portfolija, gubitak tržišnog segmenta, te kojima je uskraćeno povjerenje kreditora, uslijed negativnog trenda poslovanja, nemogućnosti dostizanja postavljenih standarda, važno je, u smislu održavanja supstance poslovanja, te posebno doniranih sredstava, pregovarati o spajanju ili pripajanju što predstavlja važan korak u očuvanju sektora. Konsolidacija na nivou MKO, posebno MKO srednje veličine, neophodna je za stabilizaciju mikrokreditnog sektora, u cilju povećanja ekonomije obima, poboljšanja efikasnosti poslovanja MKF kroz značajne uštede troškova, kao i povećanja kompetentnosti upravnih odbora, menadžmenta i ostalog osoblja MKO. Konsolidacija bi omogućila osnaživanje kapitalne baze manjeg broja jačih i zdravijih MKO. Kako značajan iznos kredita u pasivi mikrokreditnih organizacija dopijeva do kraja ove godine, u odsustvu podrške kreditora, organizacije mogu biti izložene problemu likvidnosti, te iz tih razloga sve MKO koje nisu operativno održive bi trebale razmotriti mogućnost spajanja ili pripajanja, kako bi se zaštitila imovina MKF, a što bi bilo u skladu sa principima poslovanja pažnjom dobrog privrednika.

Imperativ MKO u narednom periodu je poštivanje principa poslovanja s pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog privrednika sa fokusom na punu transparentnost, optimizaciju troškova poslovanja i njihovu punu opravdanost, adekvatno upravljanje kreditnim rizicima što u konačnici treba rezultirati smanjenjem kamatnih stopa na mikrokredite čime bi se postigli ciljevi navedeni u ZoMKO.

Agencija, u okviru zakonskih mogućnosti, poduzima sve raspoložive nadzorne mjere i pokreće potrebne radnje pred nadležnim organima u svrhu sankcionisanja MKO, te uvođenja njihovog poslovanja u zakonske okvire radi postizanja osnovne uloge mikrokreditiranja.

U narednom periodu MKO trebaju intenzivno raditi na:

- Punoj primjeni člana 2. ZoMKO što podrazumijeva obavljanje djelatnosti s ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva;

- Smanjenju kamatnih stopa na mikrokredite;
- Kontroli kamatnih stopa i ostvarivanju ciljeva iz ZoMKO putem aktivnog uključivanja organa upravljanja u postupak donošenja politika o formiranju cijena na mikrokredite;
- Reduciranju troškova poslovanja, punoj primjeni principa domaćinskog poslovanja sredstvima fondacije i primjeni principa dobrih korporativnih praksi, a što treba da utiče na smanjenje kamatnih stopa;
- Uspostavljanju mehanizama kontrole opravdanosti projekata i materijalno značajnih troškova poslovanja, uključujući plaće i bonuse menadžmentu, te sve druge beneficije menadžmenta i članova upravnih odbora koje isti ostvaruju na teret imovine MKF i koji se direktno alimentiraju visokim kamatnim stopama;
- Povećanju odgovornosti upravnih odbora, osiguranju neovisnosti od menadžmenta, te kontroli menadžmenta od strane upravnih odbora;
- Poboljšanju sistema internih kontrola, poboljšanju efikasnosti poslovanja i optimiziranju resursa MKO, te primjeni principa odgovornog kreditiranja;
- Postizanje potpune neovisnosti interne revizije od menadžmenta MKO, koja će nadgledati i segment rukovođenja, te o tome redovno izvještavati upravni odbor;
- Obaveznoj razmjeni informacija na nivou sektora i Centralnog registra kredita;
- Poduzimanju svih aktivnosti u cilju rješavanja problema prezaduženih klijenata i žiranata;
- Poboljšanju institucionalnih kapaciteta;
- Potpunoj primjeni važećih propisa i povećanju transparentnosti poslovanja, te
- Iznalaženju partnera za konsolidaciju pri čemu MKF koje imaju manji iznos kapitala, te visok stepen otpisanih zajmova trebaju donijeti jasnu strategiju o pripajanju većim i snažnijim MKF kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te obezbijedila budućnost uposlenih u MKO.

Broj: U.O. -90-5 /16

Sarajevo, 08.12.2016. godine

IV PRILOZI

Prilog 1. Podzakonski akti Agencije za poslovanje MKO

Prilog 2. Osnovni podaci o MKO

Prilog 3. Bilans stanja MKF

Prilog 4. Bilans stanja MKD

Prilog 5. Bilans uspjeha MKF

Prilog 6. Bilans uspjeha MKD

Prilog 7. Pregled doniranih sredstava MKF

Prilog 1.

**PODZAKONSKI AKTI AGENCIJE ZA POSLOVANJE MKO
KOJI SU BILI VAŽEĆI SA 30.09.2016. GODINE**

Odluke Agencije za poslovanje MKO	Službene novine Federacije BiH
1. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije	27/07
2. Odluka o uslovima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih saglasnosti mikrokreditnim organizacijama	27/07 i 46/11
3. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija	27/07
4. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine i rokovima izvještavanja	27/07, 110/12 i 15/13
5. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija	27/07
6. Odluka o ostalim općim uslovima za poslovanje mikrokreditne organizacije	27/07
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (Prečišćeni tekst)	48/12
8. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad i saglasnosti za sticanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije	27/07
9. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH	46/11
10. Odluka o minimalnim standardima mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i finansiranju terorističkih aktivnosti	48/12
11. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i lizing društva po prigovoru klijenta	23/14, 26/14 i 62/14
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti mikrokreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti	23/14
13. Odluka o uslovima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva	23/14 i 62/14
14. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga	62/14

Uputstva Agencije za poslovanje MKO

1. Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite;
2. Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope;
3. Uputstvo za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu;
4. Uputstvo za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti i
5. Uputstvo za izradu izvještaja mikrokreditnih organizacija.

Prilog 2.

OSNOVNI PODACI O MKO

Rb	Naziv mikrokreditne organizacije	Adresa i sjedište	Direktor	Tel/Fax	E-mail i Web	30.09.2016. godine			
						Iznos aktive u 000 KM	Iznos kapitala u 000 KM	Broj zaposl.	Broj org. dijelova
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sead Mucić	033/ 754-380, 754-388 fax	sead.mucic@eki.ba www.eki.ba	29.775	3.502	38	3
2.	MKF "EKI" Sarajevo	ul. Džemala Bijedića bb 71 000 SARAJEVO	Sadina Bina	033/ 754-380, 754-388 fax	sadina.bina@eki.ba www.eki.ba	118.459	62.748	262	69
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	ul. Turhanija 2 71 000 SARAJEVO	Džavid Sejfović	033/ 250-580, 250-581 fax	dzavids@lider.ba www.lider.ba	17.184	10.770	63	14
4.	"LOK MKF" Sarajevo	ul. Skenderija 13 71 000 SARAJEVO	Elma Čardaklija - Bašić	033/ 564-200, 564-201 fax	central.office@lok.ba www.lok.ba	20.711	2.226	107	22
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	ul. Hamdije Kreševljakovića 59 71 000 SARAJEVO	Jakob Finci	033/ 205-737 tel/fax	info@melaha.ba www.melaha.ba	1.234	436	6	0
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	ul. Bosne srebrene bb 75 000 TUZLA	Nejira Nalić	035/ 270-283, 252-448 fax	mi-bospo@mi-bospo.org www.mi-bospo.org	52.405	20.480	159	29
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	ul. Marka Marulića 2/VI 71 000 SARAJEVO	Sanin Čampara	033/ 616-162, 717-141 fax	mikra@mikra.ba www.mikra.ba	24.416	6.919	107	24
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	ul. Panorama bb 73 000 GORAŽDE	Ferida Softić	038/ 226-456, 221-004 fax	info@mikroaldi.org www.mikroaldi.org	5.627	4.518	28	7
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	ul. 15. maja bb 75 000 TUZLA	Senad Sinanović	035/ 300-250, 300-269 fax	partner@partner.ba www.partner.ba	130.874	69.956	297	60
10.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	ul. Jukićeva 75 71 000 SARAJEVO	Edina Hadžimurtezić	033/ 666-233, 666-224 fax	info@mfi.ba	1.759	1.586	8	0
11.	MKF "SANI" Zenica	ul. Mehmedalije Tarabara 10 72 000 ZENICA	Sulejman Haračić	032/ 405-606 tel/fax	mikrosanizenica@yahoo.com	347	231	5	0
12.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	ul. Zagrebačka 50 71 000 SARAJEVO	Samir Bajrović	033/ 727-350, 812-231 fax	sunrise@microsunrise.ba www.microsunrise.ba	38.054	22.666	155	41
UKUPNO						440.845	206.038	1.235	269

Prilog 3.

BILANS STANJA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2015. godine	%	30.09.2016. godine	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	29.442	7	24.426	6	83
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	20.636	5	12.977	3	63
1b)	Kamatonosni računi depozita	8.806	2	11.449	3	130
2.	Plasmani bankama	733	0	653	0	89
3.	Kredit	338.599		352.143		104
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	3.359		3.523		105
3b)	Neto krediti (3-3a)	335.240	83	348.620	85	104
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	28.025	7	28.336	7	101
5.	Dugoročne investicije	3.061	1	3.061	1	100
6.	Ostala aktiva	6.593	2	6.175	1	94
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	186		201		108
8.	UKUPNO AKTIVA	402.908	100	411.070	100	102
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	78.023	20	72.777	18	93
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	113.595	28	114.956	28	101
11.	Ostale obaveze	20.835	5	20.801	5	100
12.	UKUPNO OBAVEZE	212.453	53	208.534	51	98
13.	Donirani kapital	56.096		56.253		100
14.	Osnovni kapital	3.821		3.820		100
15.	Višak prihoda nad rashodima	190.637		202.738		106
15a)	za prethodne godine	174.100		190.636		109
15b)	za tekuću godinu	16.537		12.102		73
16.	Manjak prihoda nad rashodima	62.205		62.333		100
16a)	za prethodne godine	61.562		62.284		101
16b)	za tekuću godinu	643		49		8
17.	Ostale rezerve	2.106		2.058		98
18.	UKUPNO KAPITAL	190.455	47	202.536	49	106
19.	UKUPNO PASIVA	402.908	100	411.070	100	102
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	121.879		116.762		96
	- komisioni poslovi	259		299		115

Prilog 4.

BILANS STANJA MKD

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	31.12.2015. godine	%	30.09.2016. godine	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	3.452	17	5.473	18	159
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	3.452	17	5.473	18	159
1b)	Kamatonosni računi depozita	0	0	0	0	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0	0	0	n/a
3.	Kreditni	16.772		24.039		143
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	29		227		783
3b)	Neto krediti (3-3a)	16.743	82	23.812	80	142
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	7	0	72	0	1029
5.	Dugoročne investicije	0	0	0	0	n/a
6.	Ostala aktiva	205	1	431	2	210
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	1		13		1300
8.	UKUPNO AKTIVA	20.406	100	29.775	100	146
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	768	4	4.324	15	563
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	15.969	78	20.965	70	131
11.	Ostale obaveze	830	4	984	3	119
12.	UKUPNO OBAVEZE	17.567	86	26.273	88	150
13.	Donirani kapital	0		0		n/a
14.	Osnovni kapital	600		600		100
15.	Emisiona ažia	0		0		n/a
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	331		994		300
16a)	prethodnih godina	0		331		n/a
16b)	tekuće godine	331		663		200
17.	Zakonske rezerve	1.908		1.908		100
18.	Ostale rezerve	0		0		n/a
19.	UKUPNO KAPITAL	2.839	14	3.502	12	123
20.	UKUPNO PASIVA	20.406	100	29.775	100	146
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
	- otpisani krediti	57		108		189
	- komisioni poslovi	0		0		n/a

Prilog 5.

BILANS USPJEHA MKF

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za period 01.01. - 30.09.2015. g.	%	Za period 01.01. - 30.09.2016. g.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	65	0	35	0	54
1.2.	Kamate na plasmane bankama	9	0	1	0	11
1.3.	Kamate na kredite	47.760	99	49.179	98	103
1.4.	Ostali finansijski prihod	553	1	859	2	155
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	48.387	100	50.074	100	103
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	7.125	91	6.726	92	94
2.2.	Ostali finansijski rashodi	666	9	612	8	92
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	7.791	100	7.338	100	94
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	40.596		42.736		105
II	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	4.850	70	5.613	91	116
4.2.	Ostali operativni prihodi	2.088	30	556	9	27
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	6.938	100	6.169	100	89
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	26.486	66	27.714	67	105
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	7.528	19	7.794	19	104
5.3.	Ostali operativni troškovi	5.965	15	5.931	14	99
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	39.979	100	41.439	100	104
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	3.614		3.233		89
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	3.941		4.233		107
8.	Vanredni prihodi	9.038		8.422		93
9.	Vanredni rashodi	682		586		86
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	12.297		12.069		98

Prilog 6.

BILANS USPJEHA MKD

u 000 KM

Red. Broj	OPIS	Za period 01.01. - 30.09.2015. g.	%	Za period 01.01. - 30.09.2016. g.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI					
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	0	0	0	0	n/a
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0	0	0	n/a
1.3.	Kamate na kredite	1.206	100	2.617	100	217
1.4.	Ostali finansijski prihod	0	0	2	0	n/a
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	1.206	100	2.619	100	217
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	373	93	905	96	243
2.2.	Ostali finansijski rashodi	27	7	40	4	148
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	400	100	945	100	236
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	806		1.674		208
II	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	83	94	177	92	213
4.2.	Ostali operativni prihodi	5	6	15	8	300
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	88	100	192	100	218
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	544	79	739	79	136
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	37	6	52	5	141
5.3.	Ostali operativni troškovi	105	15	149	16	142
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	686	100	940	100	137
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	21		268		1.276
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	187		658		352
8.	Vanredni prihodi	13		8		62
9.	Vanredni rashodi	14		3		21
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	186		663		356
11.	POREZ	0		0		n/a
12.	NETO DOBIT/GUBITAK	186		663		356

Prilog 7.

PREGLED DONIRANIH SREDSTAVA MKF
stanje na dan 30.09.2016. godine

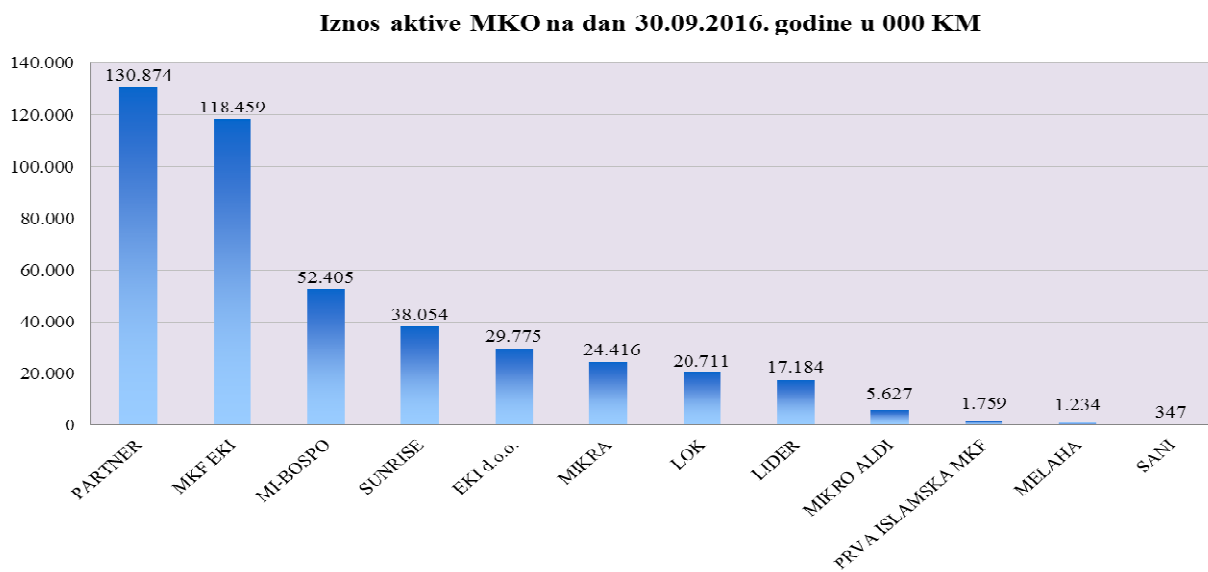
000 KM

Rb.	Naziv donator	MKF EKI Sarajevo	MKF LIDER Sarajevo	LOK MKF Sarajevo	MKF MELAHA Sarajevo	MKF MI-BOSPO Tuzla	MKF MIKRA Sarajevo	MKF MIKRO ALDI Goražde	PARTNER MKF Tuzla	PRVA ISLAMSKA MKF	MKF SUNRISE Sarajevo	UKUPNO
Donacije za kreditni fond		6.326	5.891	4.639	0	3.354	4.070	804	16.561	2.263	1.942	45.850
1.	Mercy Corps								10.091			10.091
2.	USAID	3.046		543					3.046			6.635
3.	CHF-(SIDA, MEDI, HILP)		5.891									5.891
4.	LIP			1.479		947			675		1.214	4.315
5.	CRS						4.070					4.070
6.	UNHCR			1.198		479		200	1.229		614	3.720
7.	Islamic Relief WW, Predstavništvo Sarajevo									2.263		2.263
8.	UNDP	1.932		153					59			2.144
9.	UMCOR			637		377			317			1.331
10.	IRC					371			805			1.176
11.	SIDA Housing	1.080										1.080
12.	Women's World Banking PRM/USA State Department			577		1.034						577
13.	OXFAM							500				500
14.	EZE, Njemačka								339			339
15.	USDA Know-How Project	237										237
16.	Church World Service					146						146
17.	Ostalo	31		52				104			114	301
Donacije za osnovna sredstva		8	0	286	0	12	235	80	229	0	85	935
19.	Mercy Corps								229			229
20.	Unipromet						170					170
21.	Nedžad Beglerović			102								102
22.	NOVIB							80				80
23.	EBRD									75		75
24.	CRS						65					65
25.	Ostalo	8		184		12					10	214
Donacije za operativne troškove		1.019	874	2.810	500	1.344	17	146	2.047	2	709	9.468
26.	LIP			1.515					201		709	2.425
27.	USAID					1.344			591			1.935
28.	CHF		874									874
29.	Mercy Corps								808			808
30.	SIDA Housing	748										748
31.	PM			556								556
32.	BCT			519								519
33.	JKPHD La Benevolencija				500							500
34.	NBR			220								220
35.	UNHCR								176			176
36.	EFSE	26						1	87			114
37.	NOVIB							110				110
38.	EBRD	105							1			106
39.	IFC	104										104
40.	Ostalo	36					17	35	183	2		273
UKUPNO DONIRANI KAPITAL		7.353	6.765	7.735	500	4.710	4.322	1.030	18.837	2.265	2.736	56.253

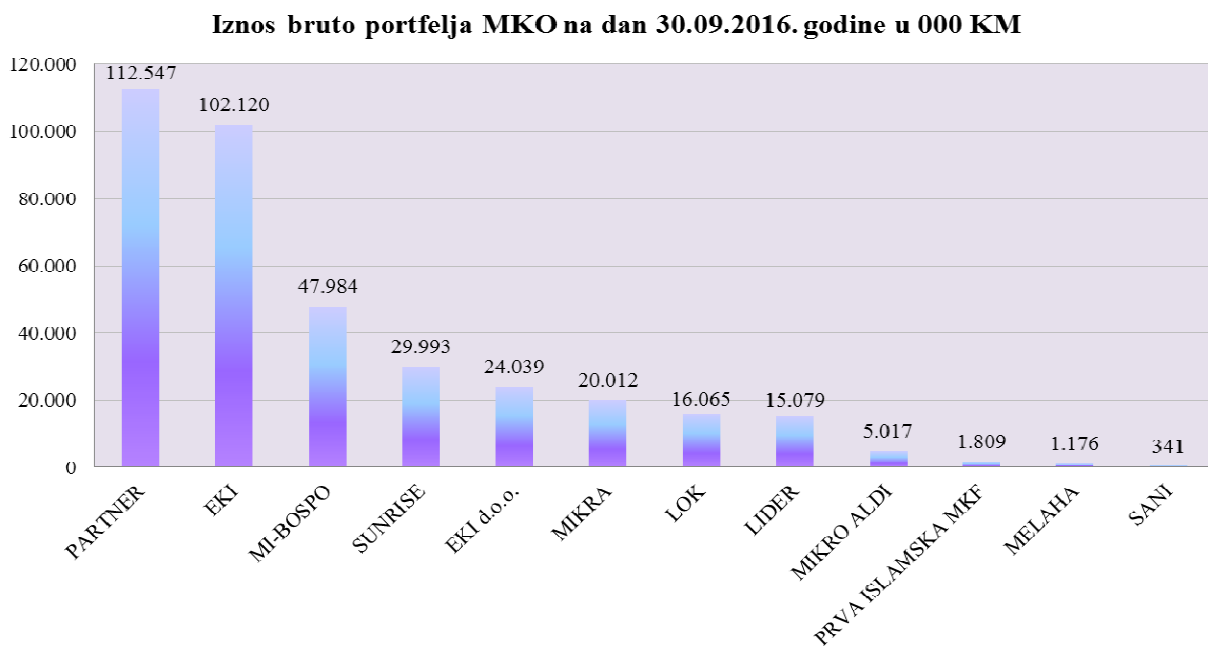
GRAFIKONI

- Grafikon 1. Iznos aktive MKO na dan 30.09.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 2. Iznos bruto portfolija MKO na dan 30.09.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 3. Iznos obaveza po uzetim kreditima MKO na dan 30.09.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 4. Iznos kapitala MKO na dan 30.09.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 5. Iznos doniranog kapitala (po izvještajima) MKO na dan 30.09.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 6. Višak/manjak prihoda nad rashodima MKF, odnosno neto dobit/gubitak MKD za period 01.01.- 30.09.2016. godine u 000 KM
- Grafikon 7. Operativna održivost MKO u periodu 01.01. - 30.09.2016. godine
- Grafikon 8. Broj zaposlenih u MKO na dan 30.09.2016. godine
- Grafikon 9. Broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH na dan 30.09.2016. godine
- Grafikon 10. Broj aktivnih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 30.09.2016. godine
- Grafikon 11. Broj otpisanih kreditnih partija MKO sa stanjem na dan 30.09.2016. godine
- Grafikon 12. Iznos kredita u 000 KM otpisanih u periodu 01.01.-30.09.2016. godine
- Grafikon 13. Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM u periodu 01.01.-30.09.2016. godine
- Grafikon 14. Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM sa stanjem na dan 30.09.2016. godine
- Grafikon 15. Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na bruto portfolio MKO na dan 30.09.2016. godine
- Grafikon 16. Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 30.09.2016. godine
- Grafikon 17. Fiksna aktiva i kapital u odnosu na ukupnu aktivu na dan 30.09.2016. godine
- Grafikon 18. Prosječne mjesečne naknade članova upravnog/nadzornog odbora u MKO za period 01.01.-30.09.2016. godine
- Grafikon 19. Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta u MKO za period 01.01.- 30.09.2016. godine
- Grafikon 20. Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika u MKO za period 01.01.- 30.09.2016. godine
- Grafikon 21. Iznos ukupnih isplata mikrokredita u III kvartalu 2016. godine u 000 KM
- Grafikon 22. Prosječne ponderisane EKS na ukupne kredite prema izvještajima MKO u III kvartalu 2016. godine
- Grafikon 23. Prosječne ponderisane EKS na kratkoročne kredite prema izvještajima MKO u III kvartalu 2016. godine
- Grafikon 24. Prosječne ponderisane EKS na dugoročne kredite prema izvještajima MKO u III kvartalu 2016. godine

Grafikon 1.

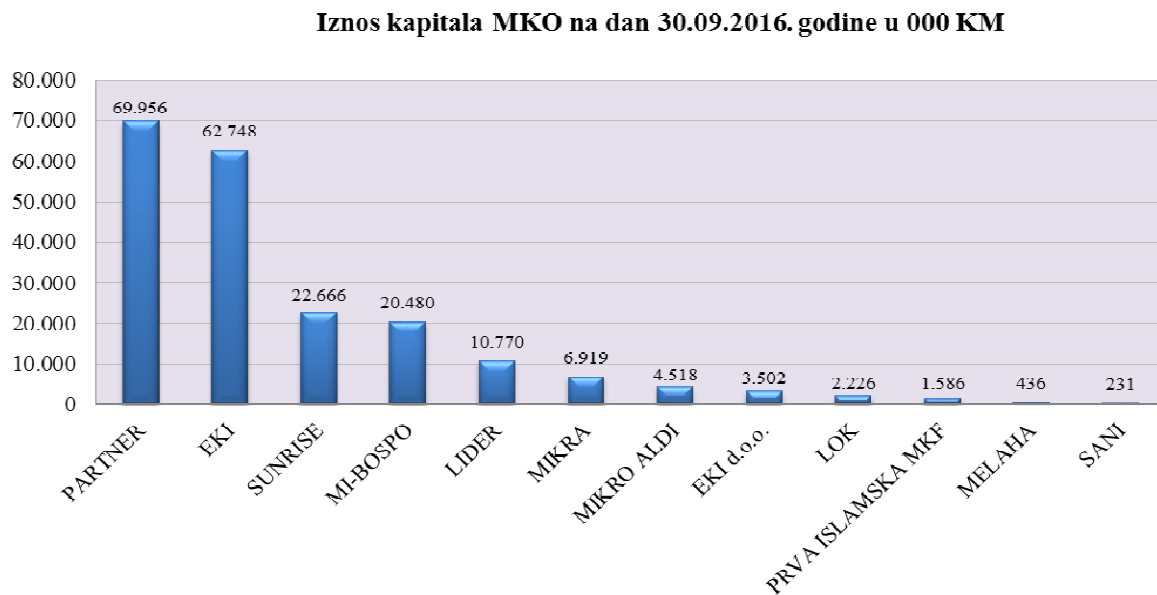
Grafikon 2.

Grafikon 3.

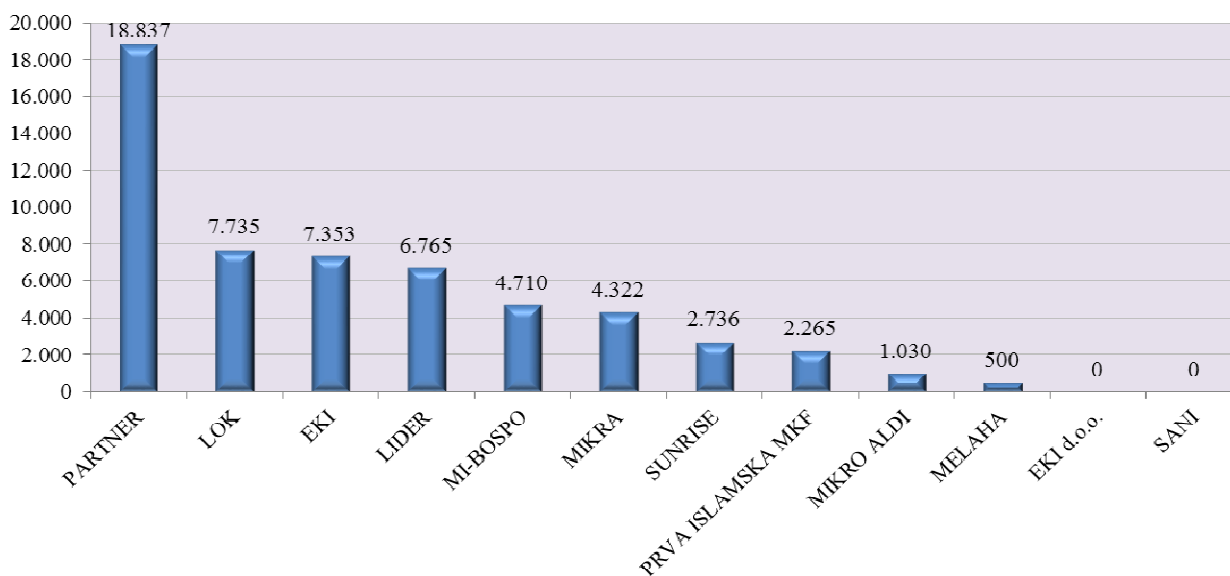

Grafikon 4.

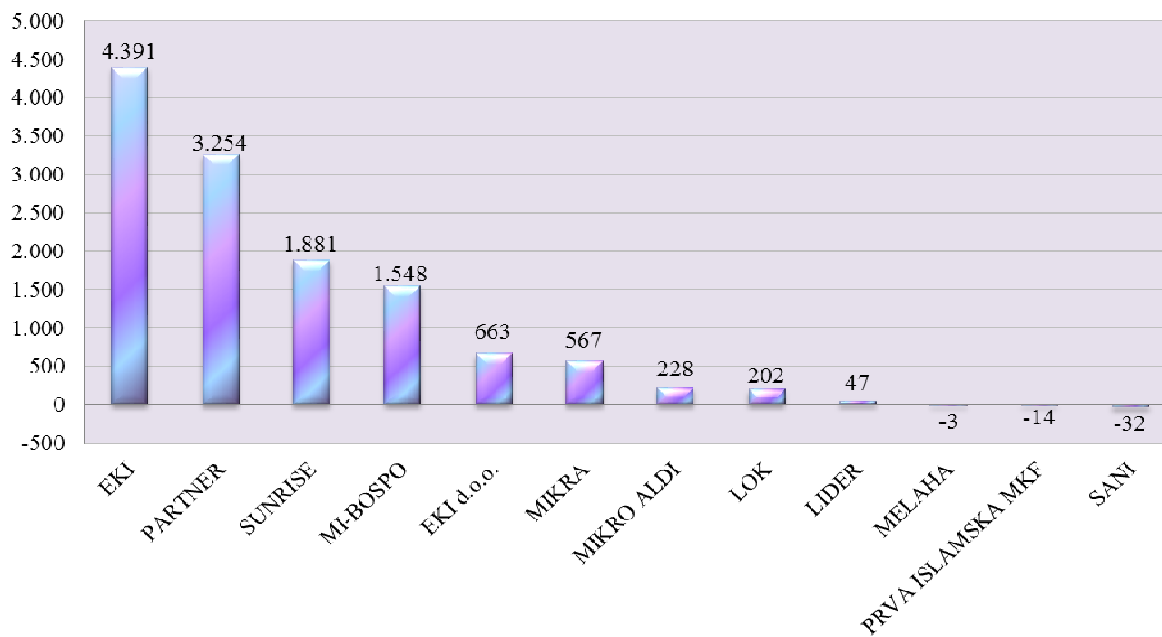
Grafikon 5.

**Iznos doniranog kapitala (prema izvještajima) MKO
na dan 30.09.2016. godine u 000 KM**

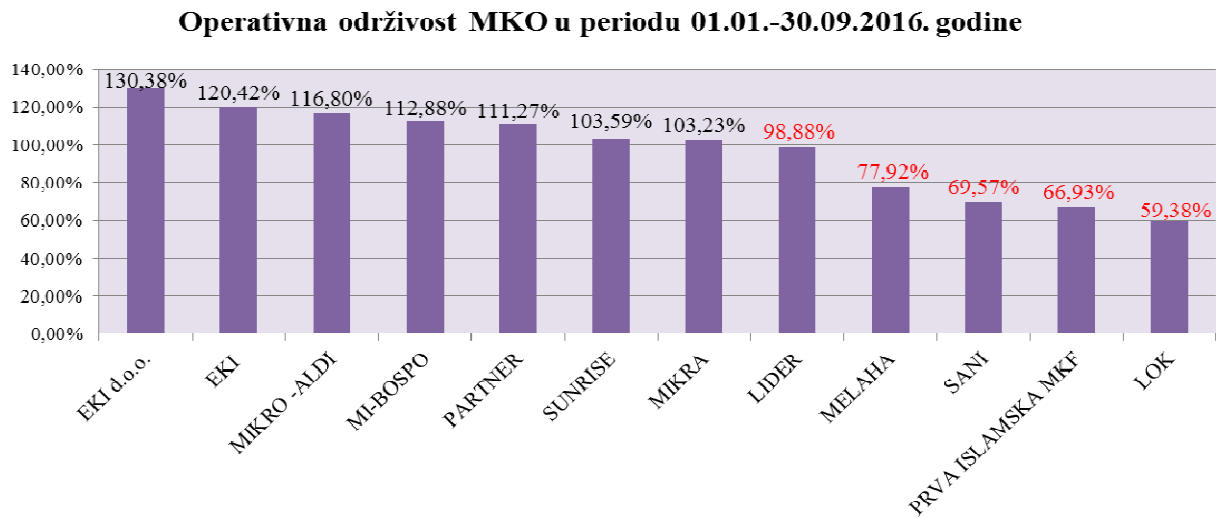

Grafikon 6.

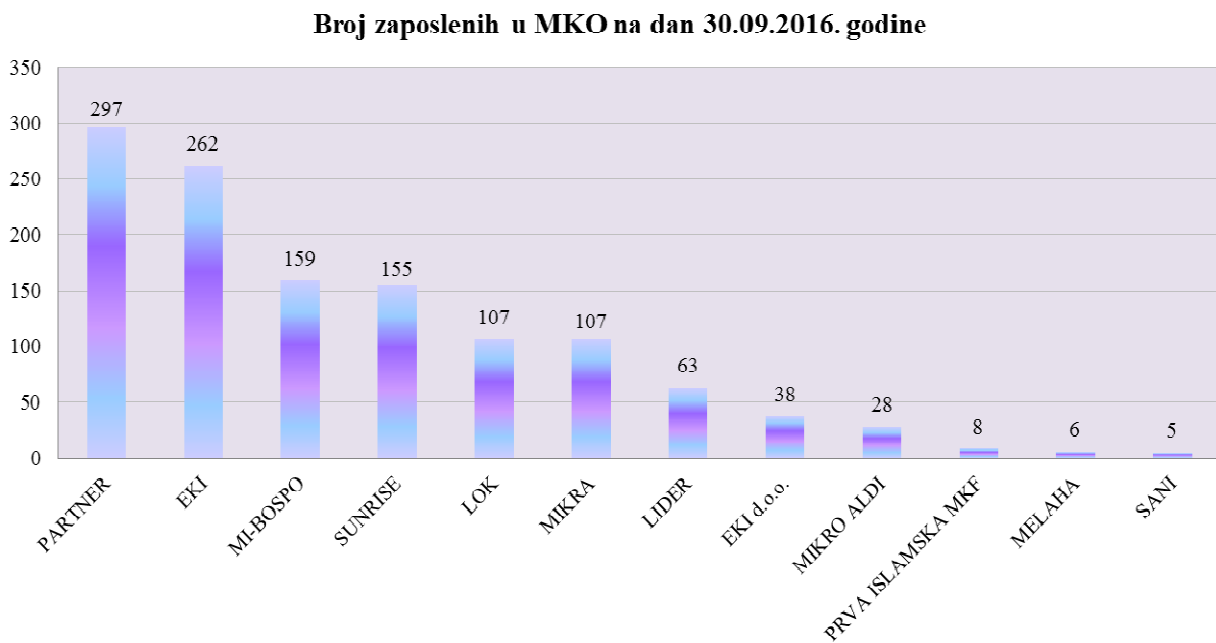
**Višak/manjak prihoda nad rashodima MKE, odnosno neto
dobit/gubitak MKD
za period 01.01.-30.09.2016. godine u 000 KM**

Grafikon 7.

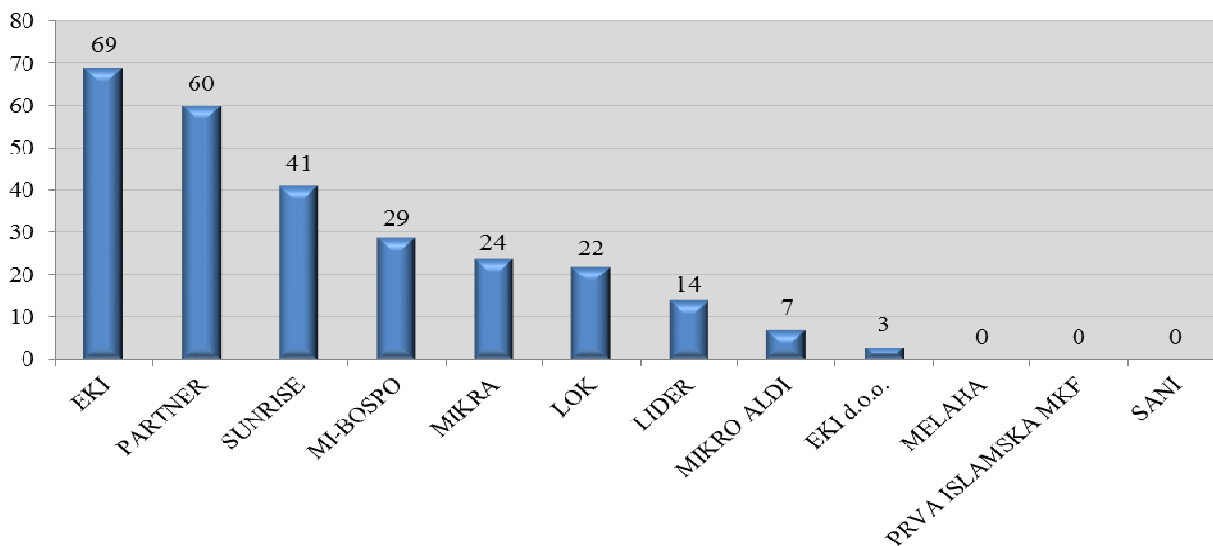

Grafikon 8.

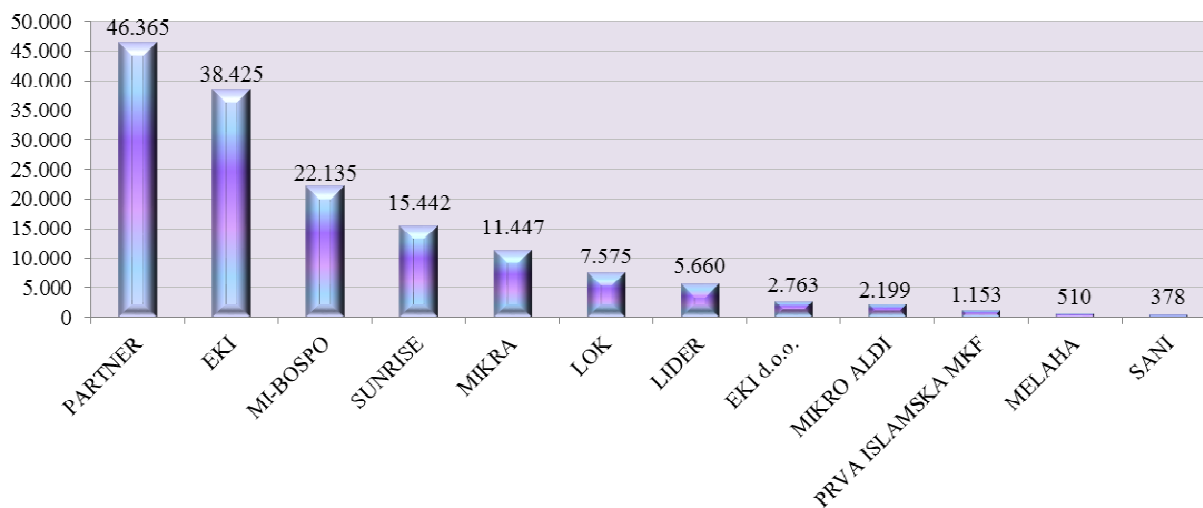
Grafikon 9.

**Broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u Federaciji BiH
na dan 30.09.2016. godine**

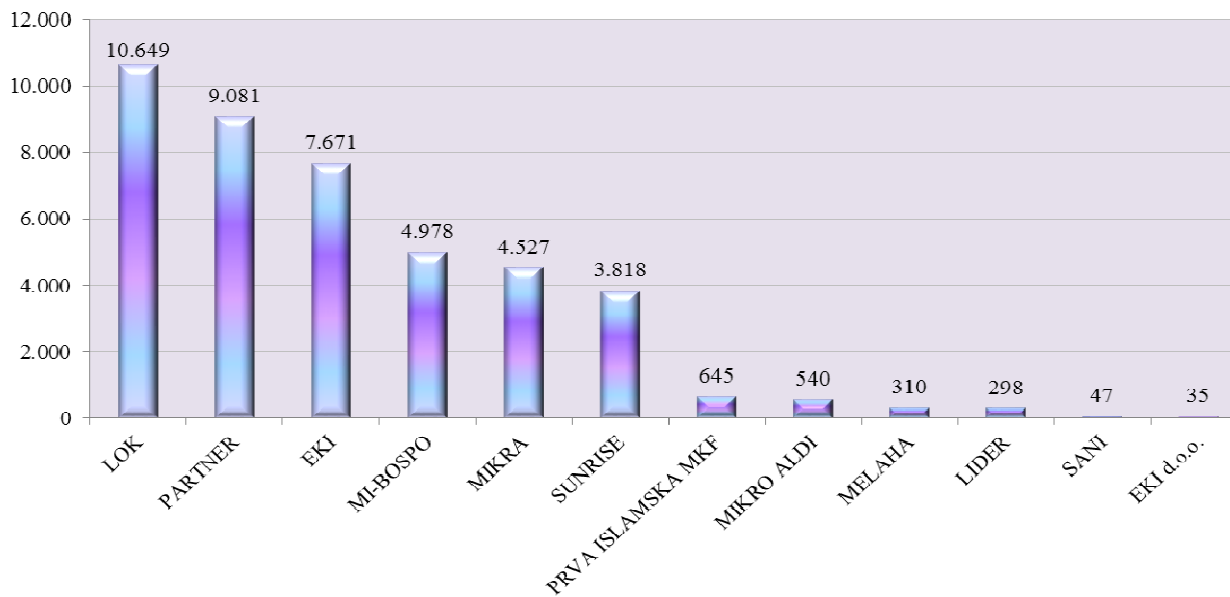
Grafikon 10.

**Broj aktivnih kreditnih partija MKO
sa stanjem na dan 30.09.2016. godine**

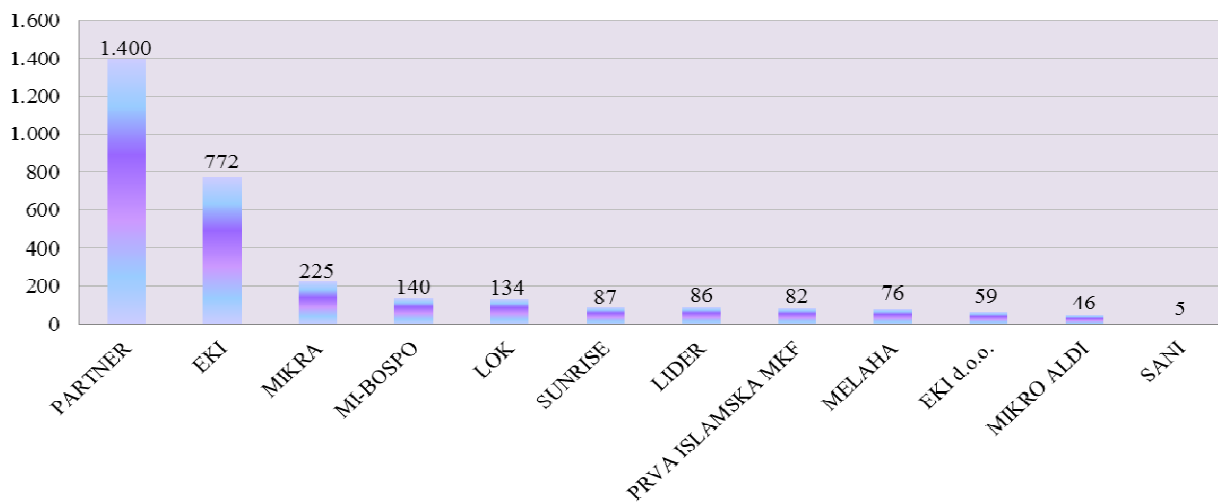
Grafikon 11.

**Broj otpisanih kreditnih partija MKO
evidentiranih u vanbilansu na dan 30.09.2016. godine**

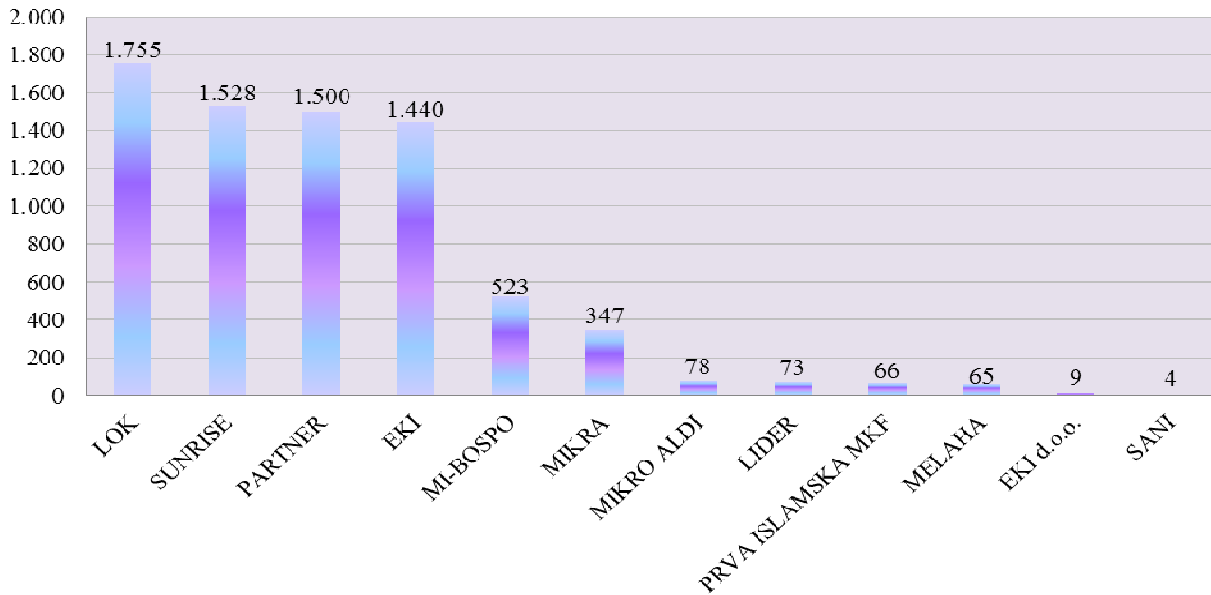
Grafikon 12.

**Iznos kredita u 000 KM otpisanih
u periodu 01.01.-30.09.2016. godine**

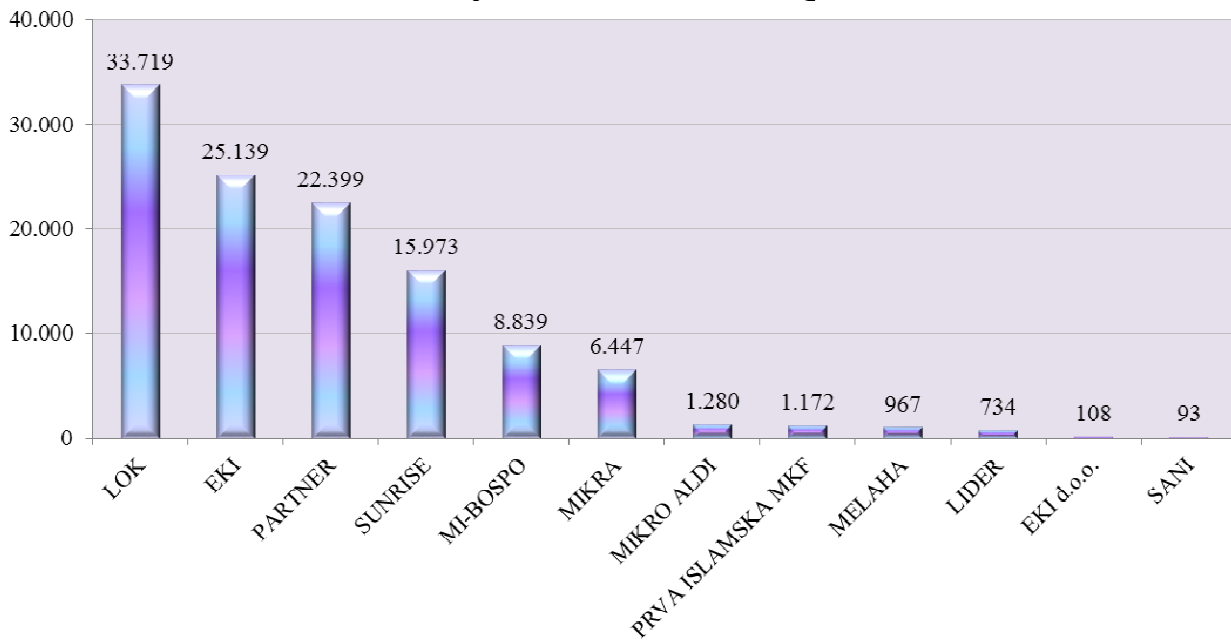
Grafikon 13.

**Iznos naplate po otpisanim kreditima u 000 KM
u periodu 01.01.-30.09.2016. godine**

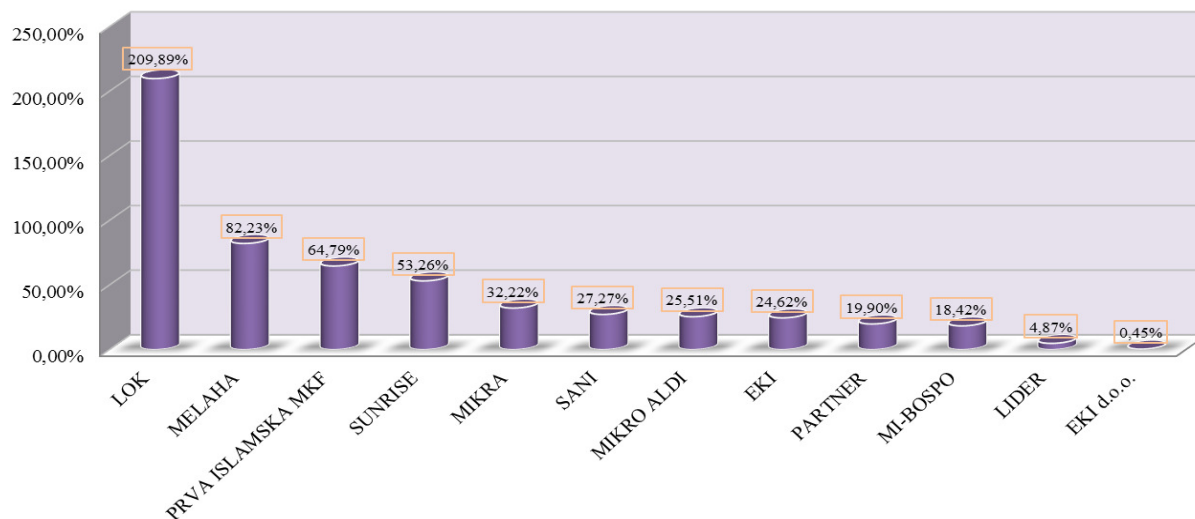
Grafikon 14.

**Iznos ukupnih potraživanja po otpisanim kreditima MKO u 000 KM
sa stanjem na dan 30.09.2016. godine**

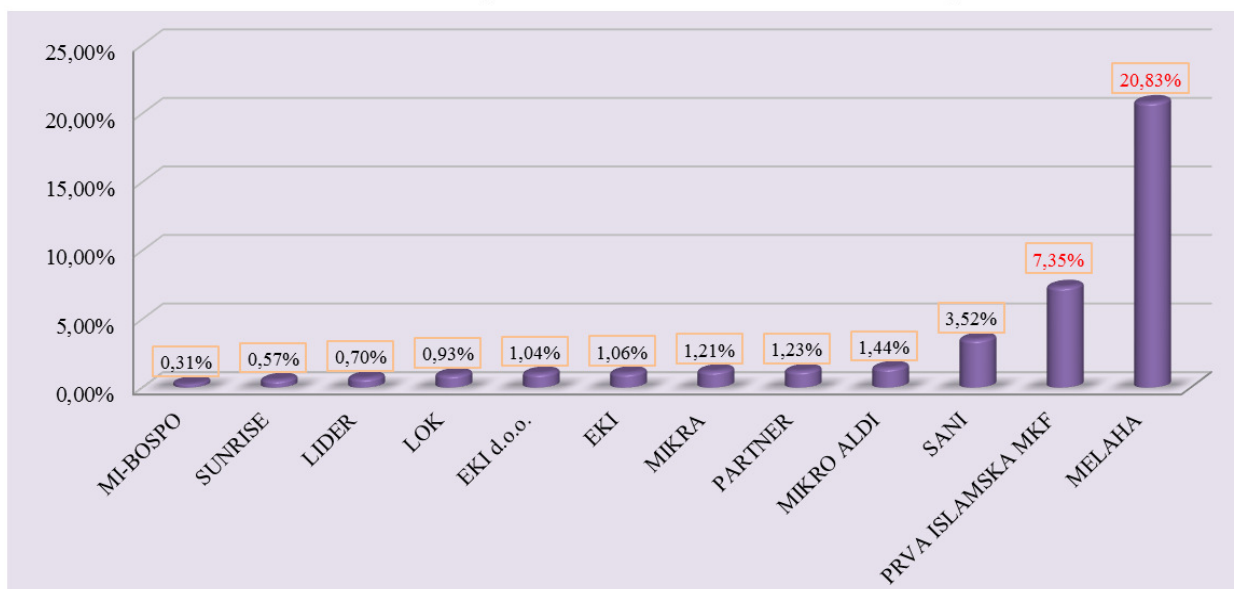
Grafikon 15.

Ukupna potraživanja po otpisanim kreditima u odnosu na ukupan bruto portfolio MKO na dan 30.09.2016. godine

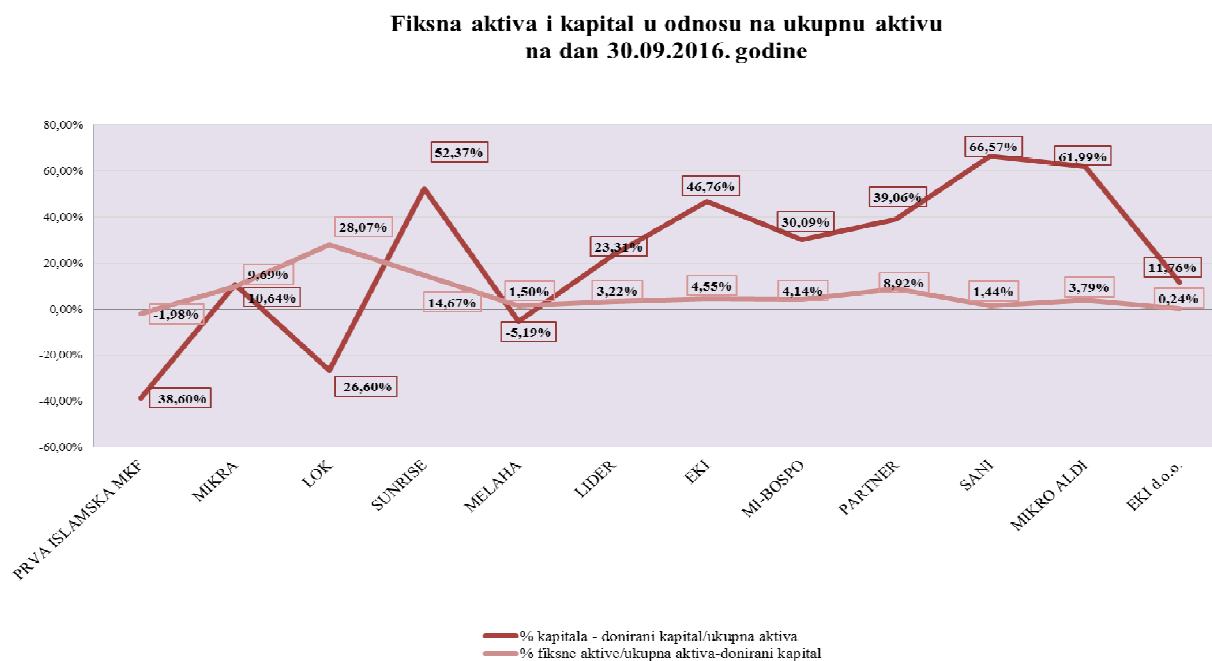

Grafikon 16.

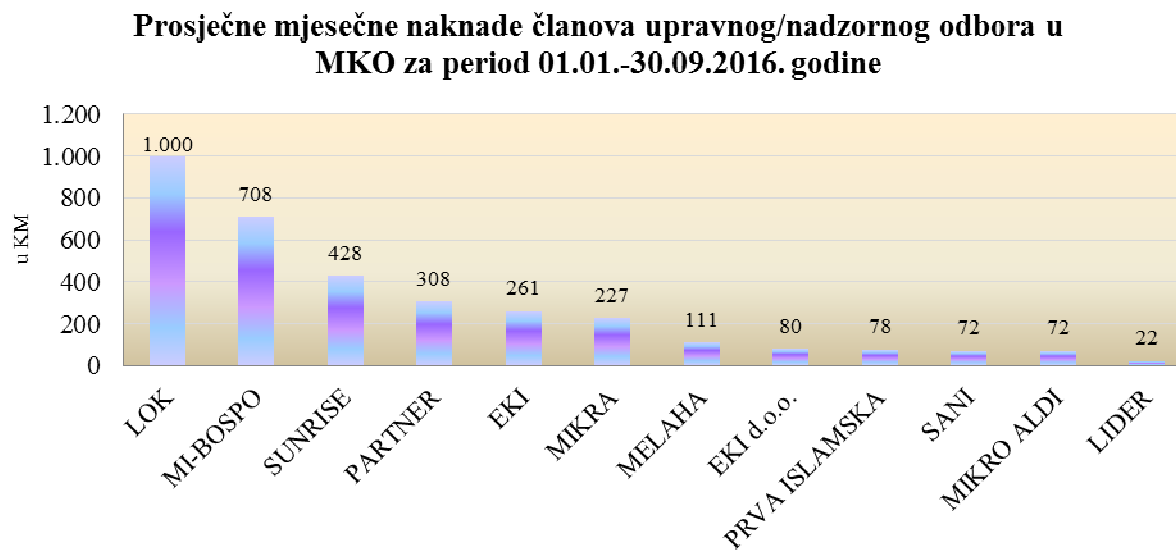
Portfolio u riziku preko 30 dana na dan 30.09.2016. godine

Grafikon 17.

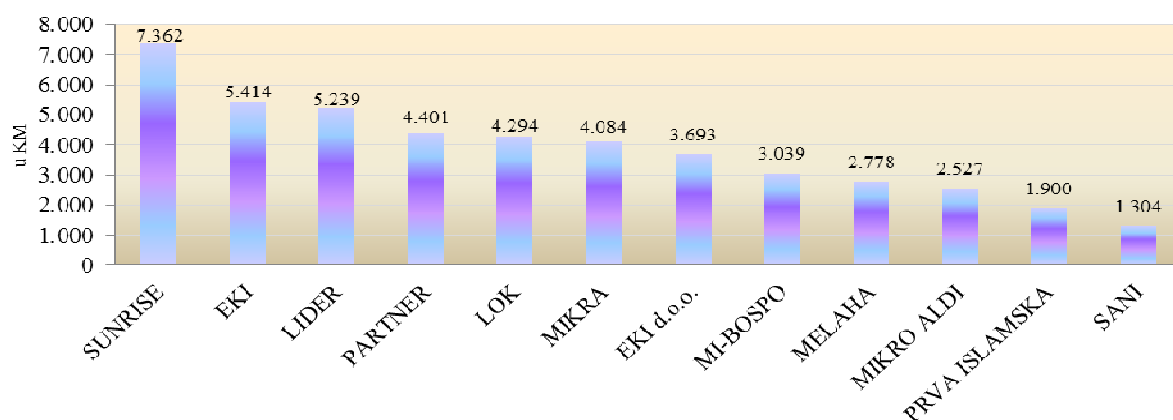

Grafikon 18.

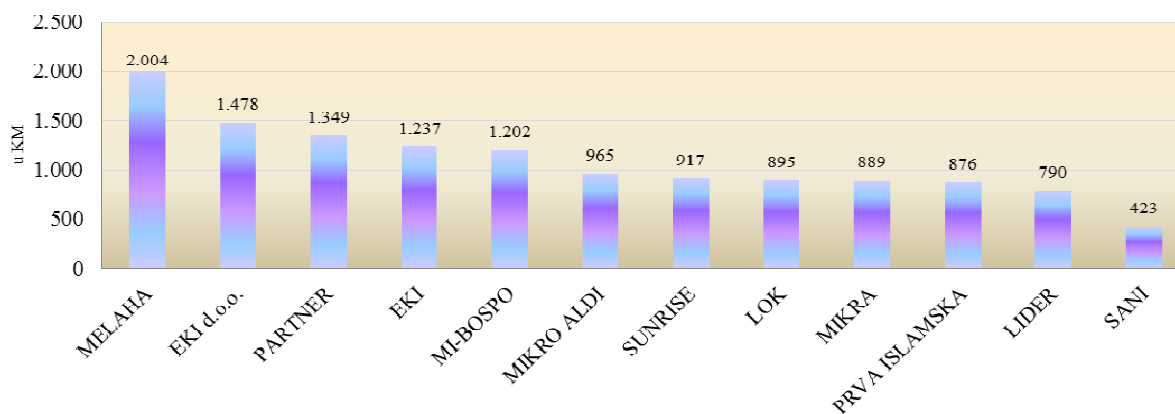
Grafikon 19.

Prosječna mjesečna primanja višeg menadžmenta u MKO za period 01.01.-30.09.2016. godine

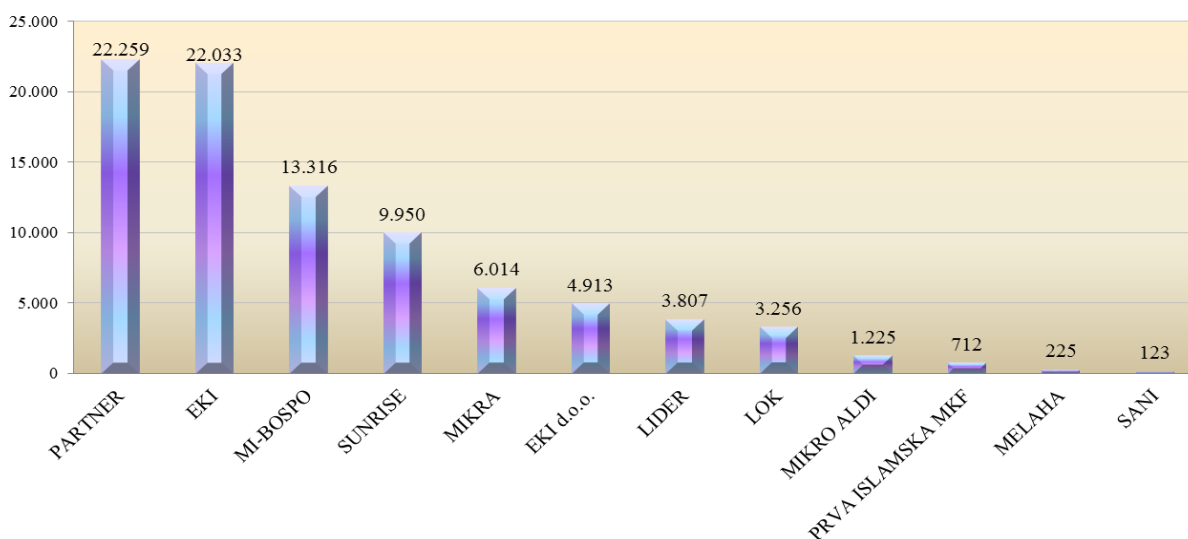
Grafikon 20.

Prosječna mjesečna primanja kreditnih službenika u MKO za period 01.01.-30.09.2016. godine

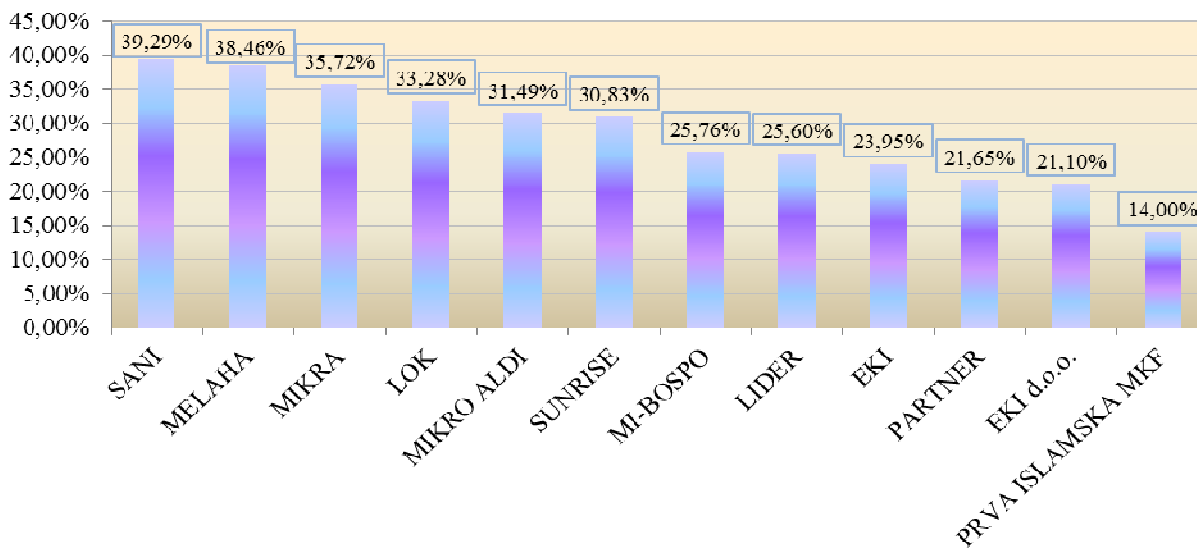
Grafikon 21.

Iznos ukupnih isplata mikrokredita u III kvartalu 2016. godine u 000 KM

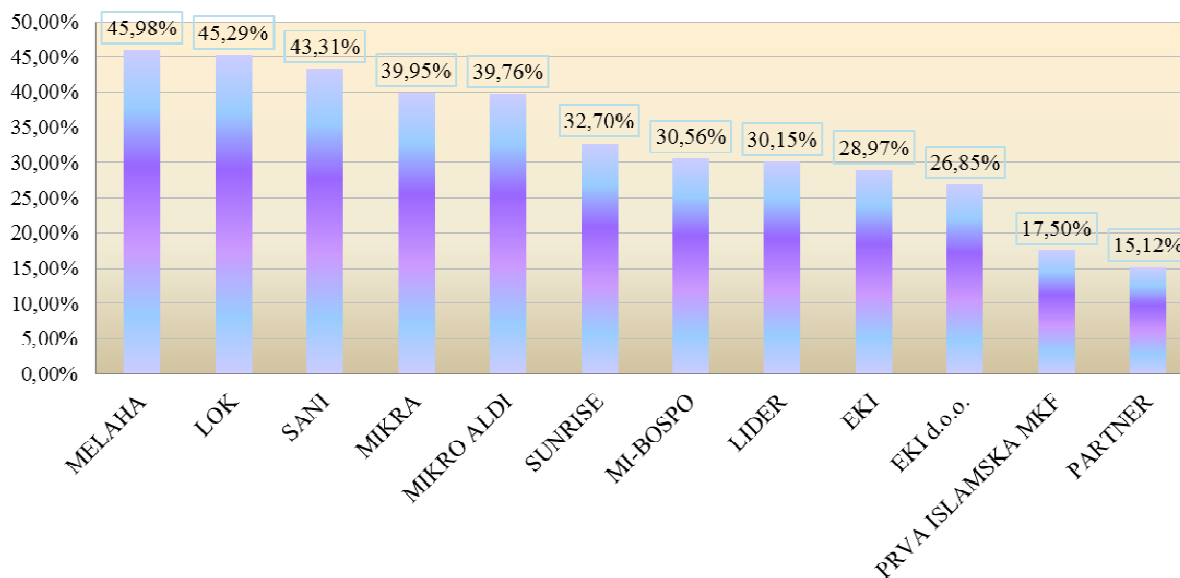
Grafikon 22.

**Prosječne ponderirane EKS na ukupne kredite
prema izvještajima MKO u III kvartalu 2016. godine**

Grafikon 23.

**Prosječne ponderirane EKS na kratkoročne kredite
prema izvještajima MKO u III kvartalu 2016. godine**

Grafikon 24.

**Prosječne ponderirane na dugoročne kredite
prema izvještajima MKO u III kvartalu 2016. godine**

